

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Socialt arbete

Socialekreterares kunskapsläge och arbete kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer

**Jahantach Iklymova
Nawal Barzizoui**

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Campus Härnösand Universitetsbacken 1, SE-871 88. Campus Sundsvall Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall.

Campus Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund.

Phone: +46 (0)771 97 50 00, Fax: +46 (0)771 97 50 01.

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali, Masoud.Kamali@miun.se

Handledare: Charlotte Andoh-Appiah, Charlotte.Andoh-Appiah@miun.se

Författare: Nawal Barzizoui, Naba1500@student.miun.se, Jahantach Iklymova, Jaik1500@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: HT, 2017

Förord

Vi vill först och främst tacka varandra för ett gott samarbete och ständig uppmuntran under arbetets gång. Vi är tacksamma för den handledning vi har fått av Charlotte Andoh-Appiah som har väglett oss under studiens gång med ett stort engagemang och tillgänglighet. Sedan vill vi tacka samtliga intervjupersoner som tagit sig tid att dela med sig av sina upplevelser. Utan er hade denna studie inte varit möjlig att genomföra.

Abstrakt

Den här kvalitativa studien undersöker socialsekreterares kunskapsläge, arbetssätt och uppmärksammande inom ämnet mäns våld mot kvinnor i nära relationer inom socialtjänsten. För att svara på syfte och frågeställningar har semistrukturerade telefonintervjuer genomförts med sex socialsekreterare, varav fyra arbetar inom barn- och ungdomsenheten och resterande arbetar inom enheten för ekonomiskt bistånd. Intervjuerna analyseras med hjälp av meningskoncentrering och tidigare forskning kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Resultatet diskuteras utifrån ett intersektionellt perspektiv som inkluderar underkategorier som till exempel etnicitet och klass samt ett kulturellt perspektiv. Resultatet visar att ökad kompetens hos socialsekreterare inom området kan öka benägenheten att ställa frågor om våldsutsatthet till sina klienter. Det visar även att kompetenshöjande utbildning och samverkan mellan olika enheter har en påverkan på socialsekreterares arbetssätt i möten med våldsutsatta kvinnor. Vid uppmärksammandet av våld i nära relationer inom dessa enheter har det framkommit att klientens andra behov kan krocka med enhetens primära fokus.

Nyckelord: Våld i nära relationer, kvinnor, socialt arbete, intersektionalitet

Innehållsförteckning

Förord	3
Abstrakt	1
1. Inledning	1
1.1. Bakgrund och problemformulering.....	1
1.2. Syfte och frågeställningar	3
1.3. Avgränsningar	3
1.4. Definitioner och begrepp	4
1.5. Disposition	4
2. Forskningsområde	5
2.1. Kunskapsläge.....	5
2.2. Teoretiska perspektiv	10
2.2.1. Det intersektionella perspektivet	10
3. Metod.....	14
3.1. Vetenskaplig utgångspunkt.....	14
3.2. Forskningsdesign och metodval	14
3.3. Urval.....	15
3.4. Datainsamling	16
3.5. Analysmetod	17
3.6. Reliabilitet och Validitet	17
3.7. Etiska ställningstaganden.....	18
3.8. Arbetsfördelning	19
4. Resultat.....	20
4.1. Bakgrund	20
4.2. Kunskapsläge.....	20
4.3. Arbetsätt.....	24
4.4. Uppmärksammande av våldet	28
5. Diskussion	32
5.1. Slutdiskussion	32
5.2. Relevans för socialt arbete.....	33
5.3. För- och nackdelar med metoden.....	34
5.4. Förslag på fortsatt forskning	34
Referenslista	36

Bilagor..... 42
Bilaga 1..... 42
Bilaga 2..... 43
Bilaga 3..... 45

1. Inledning

1.1. Bakgrund och problemformulering

Våld mot kvinnor i nära relationer är ett problem som drabbar kvinnor världen över oberoende av etnicitet, ålder eller socioekonomisk status (WHO, 2013). Det största framsteget för bekämpningen av våld mot kvinnor i nära relationer är att det nu klassas som en brottslig handling och inte längre som en privat angelägenhet som löstes inom familjen. Detta tyder på att begreppet våld är tidsbundet och konstrueras utifrån den sociala och kulturella kontexten (van Lawick, 2013). Johnsson-Latham (2005) menar att föreställningar kring mäns överordning och kvinnors underordning samt bristande jämställdhet i samhället återspeglar våldet mot kvinnor. Mannens överordning och kvinnans underordning är socialt konstruerade i det patriarkala samhället. Røkenes och Hanssen (2008) argumenterar för att individer är ansvariga i samhället för de sociala konstruktioner som råder och i och med detta blir sociala konstruktioner kring mäns och kvinnors roll en rådande sanning i samhället.

Isdal (2001) menar att våld inte endast är fysiska handlingar utan att det finns flera olika former av våld som exempelvis psykiskt, sexuellt och materiellt våld. Våld i nära relationer är i sin tur ett brett begrepp som innefattar flera olika kategorier. Det kan handla om mäns våld mot kvinnor, våld inom samkönade relationer, hedersrelaterat våld, barn som bevittnar och utsätts för våld m.fl. (Grände, Lundberg & Eriksson, 2014). I denna studie läggs fokus på mäns våld mot kvinnor eftersom att det är fler kvinnor som utsätts för den här formen av våld än män (Eliasson & Ellgrim, 2006). Mäns våld mot kvinnor är inget nytt fenomen i dagens samhälle. Däremot har det på senare år fått allt större uppmärksamhet internationellt och i Sverige. Sveriges kommuner och landsting (Socialstyrelsen, 2006) menar att mäns våld mot kvinnor är ett globalt samhällsproblem och samspelar med samhällets attityder, värderingar och normer. Det patriarkala samhället har haft en stor inverkan på vad som uppfattas som manligt eller kvinnligt samt vilka normer och värderingar som skall eftersträvas under den specifika tidsepoken. Detta gäller även synen på mäns våld mot kvinnor. Under det svenska bondesamhället sågs kvinnan som mannens egendom och ansvaret att kvinnan skötte sig låg på mannen. Om kvinnan inte skötte sig hade mannen rätt att tillrättavisa kvinnan med våld. Det har sedan dess tillkommit lagar som erkänner kvinnors mänskliga rättigheter och fördömer våld mot kvinnor (Lundgren et al., 2001). I lagstiftningen framgår det också vilket ansvar olika institutioner i samhället

har gentemot våldsutsatta kvinnor beroende på i vilket skede av utsattheten som hjälpen förvärvas.

I Socialtjänstlagen (SoL, SFS 2001:453) 11§ framgår socialnämndens ansvar att hjälpa och ge stöd till kvinnor som utsatts för våld eller övergrepp av närstående för att förändra sin situation. Hjälpen och stödsatser från socialtjänsten varierar däremot mellan kommuner med hänsyn till kommunens storlek, ekonomi, resurser, mm. Detta kan begränsa socialsekreterares handlingsutrymme inom området, vilket i sin tur försvårar våldsutsatta kvinnors möjligheter till hjälp (Socialstyrelsen, 2016b). Utöver detta finns det andra faktorer som påverkar hur våldsutsatta kvinnor uppmärksammas av socialsekreterare och ges den hjälp och stöd de behöver. Våldsutsatta kvinnors kontakt med socialtjänsten kan skilja sig åt beroende på vilken enhet de kommer i kontakt med och anledningen till kontakten. Det är mer vanligt att våldsutsatta kvinnor vänder sig till polis eller hälso- och sjukvården för hjälp, men vid det laget har våldet oftast gått för långt. Därför är det viktigt att socialsekreterare i möten med kvinnliga klienter är medvetna om våldets osynliga och komplexa natur för att kunna fånga upp våldsutsatta kvinnor och ge adekvat stöd och hjälp innan det hinner gå för långt (Statens Offentliga Utredningar, [SOU] 2014:49).

Socialtjänsten som verksamhet är en integrerad verksamhet med enheter som fokuserar på olika former av social problematik. Socialsekreterare kan komma i kontakt med klienter som behöver stöd och hjälp från andra enheter. I möten med våldsutsatta kvinnor skall socialsekreterare som inriktar sig på andra områden hjälpa klienten att ta kontakt med rätt enhet. Exempelvis kan en socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd möta en våldsutsatt kvinna som kan vara i behov av andra former av stöd och hjälp. Detta kräver en kunskapsbas och rätt förutsättningar som socialtjänsten borde tillhandahålla i form av adekvat utbildning inom området och rutiner för hur klienten skall tillfrågas samt var klienten kan vända sig till för ytterligare stöd (SOU, 2014). Frågan är hur ofta socialsekreterare faktiskt ställer frågor om våld och utsatthet till sina kvinnliga klienter. Brottsförebyggande rådets rapport (Brå, 2010:18) skriver att kommunernas och handläggarnas arbete med att uppmärksamma våld mot kvinnor i nära relationer har varierat mellan kommuner och individuella handläggare. Konsekvenserna av detta är att våldsutsatta kvinnor inte uppmärksammas i stor utsträckning och arbetet brister i rättssäkerhet (Nilsson & Lövkrona, 2015). Sedan är det viktigt för socialsekreterare att kunna ställa frågor om våld och utsatthet på ett sätt som inte är dömande eller anklagande,

med tanke på hur kvinnors våldsutsatthet har skildrats historiskt. Utifrån detta kommer följande syfte och frågeställningar undersökas.

1.2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka socialsekreterares praktiska arbete kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer inom enheterna för ekonomiskt bistånd och barn- och ungdom på socialtjänsten.

1. Vilken kunskapsbas har socialsekreterare som möter våldsutsatta kvinnor i sitt arbete?
2. Vilka bedömningsinstrument och rutiner finns tillgängliga i deras arbete kring våld mot kvinnor i nära relationer?
3. Hur uppmärksammar och agerar socialsekreterare vid misstanke av våld mot kvinnor i nära relationer?

1.3. Avgränsningar

Denna studie ämnar undersöka socialsekreterares kunskapsläge, arbetssätt och uppmärksammande gällande kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Fokus ligger på socialsekreterare som inte direkt arbetar med våldsutsatta kvinnor men som kan komma att möta målgruppen i sitt arbete. Undersökningen har avgränsats till kvinnor och inte kvinnor och män dels på grund av att våld i nära relationer är ett mycket brett område, dels på grund av tidsbristen. Detta betyder inte att våld mot män i nära relationer anses vara mindre viktigt.

Forskning om våld i nära relationer har olika fokus som exempelvis folkhälsofrågor där fokus ligger på hur vården hanterar och uppmärksammar våldet (SOU, 2014:49). Olika myndigheter har olika sätt att hantera samt arbeta med våldsutsatta kvinnor. Polisen arbetar vid akuta och extrema fall där kvinnans liv svävar i fara. Det kan handla om anmälan mot mannen, besöksförbud eller när barn exempelvis bevittnar våld mot sin mamma och polisen vill undersöka hur omfattande våldet är (Danis, 2003b). När det kommer till rättsväsendet handlar det ofta om att misshandel har rapporterats då kan lagstiftade sanktioner upprättas via exempelvis rättegångar (Ekström, 2015). Studiens fokus är dock inte hur andra myndigheter arbetar utan hur socialsekreterare arbetar praktiskt vid misstanke av våld i nära relationer.

1.4. Definitioner och begrepp

Våld i nära relationer definieras enligt Socialstyrelsen (2016b) som alla former av våld mellan närstående. Övergreppen kan vara fysiska, psykiska, sexuella, verbala, osv. Det som skiljer våld i nära relationer från andra former av våld är att förövaren är någon den utsatta har eller har haft ett känslomässigt förhållande till samt att våldet oftast sker bakom stängda dörrar. En annan viktig faktor är att våldet ofta normaliseras och intensifieras ju längre relationen pågår. Denna form av våldsutsatthet kan drabba alla oberoende av kön eller sexuell läggning (Eliasson, 1997; Socialstyrelsen, 2016b). I denna studie används begreppet *mäns våld mot kvinnor i nära relationer* eftersom studien riktar sig in på socialsekreterarens arbete med våldsutsatta kvinnor med män som förövare. Våld i nära relationer kan dock ske mellan två partner oavsett kön på förövaren och den utsatte. Utöver det används även begreppet *våld mot kvinnor* som innefattar alla former av våld inklusive våld i nära relationer som kvinnor utsätts för. Detta begrepp används för att visa att alla former av våld bör uppmärksammas inom välfärdssystemet (ibid.).

Barns behov i centrum, BBIC, är ett arbetssätt anpassat främst efter Socialstyrelsens regelverk. BBIC skall utgå ifrån barnets behov och syftar till att stärka barnets inflytande och delaktighet. BBIC är även till för att förbättra samarbetet med familjen och barnets nätverk samt att skapa struktur inom arbetet och uppföljningen (Socialstyrelsen, 2015).

1.5. Disposition

Introduktionen i *första kapitlet* lyfter fram bakgrundsinformation och relevans för det sociala arbetet samt presenterar studiens syfte och dess frågeställningar. Det *andra kapitlet* behandlar det befintliga forskningsområdet samt tidigare forskning kring socialsekreterares kunskap och arbete med kvinnor som utsatts för våld av män i nära relationer. I det *tredje kapitlet* presenteras val av metod för att genomföra forskningsundersökningen. Undersökningens reliabilitet och validitet tas även upp i detta kapitel. Det *fjärde kapitlet* tar upp resultatet av insamlade data och dess analys. Det *femte och sista kapitlet* består av en sammanfattande diskussion där resultatet samt slutsatser diskuteras och förslag på fortsatt forskning ges.

2. Forskningsområde

Det har skett en ökning av kunskap kring våldsutsatta kvinnor och deras utsatthet sedan 80-talet. Den feministiska rörelsen i Sverige förändrade attityden mot kvinnors våldsutsatthet från att vara en privat angelägenhet till att bli en politisk och samhällsfråga (Elman, 2001). Kunskapen inom området har även lett till erkännandet av kvinnors våldsutsatthet som ett socialt problem på internationell och nationell nivå. I och med detta har även en del lagstiftning tillkommit med fokus på kvinnors mänskliga rättigheter och jämställdhet i samhället. Insatser från polismyndigheten, rättsväsendet och andra offentliga institutioner har implementerats för att minska förekomsten av våld mot kvinnor (BRÅ, 2010). Trots detta är det fortfarande ett utbrett socialt problem. Det finns en mängd internationell och svensk forskning med fokus på socialsekreterares förmåga att uppmärksamma våldsutsatta kvinnor inom olika verksamhetsområden och implementera adekvata insatser. De vetenskapliga artiklar som valts för studien omfattar socialsekreterare som arbetar inom barn- och ungdomsenheten samt enheten för ekonomiskt bistånd. Med fokus på socialsekreterares kunskap om våld mot kvinnor i nära relationer påverkas deras arbete med våldsutsatta kvinnor.

2.1. Kunskapsläge

Den svenska forskningen inom området har sett en utveckling och bidragit med bland annat ökad kunskap om våldets komplicerade natur och konsekvenserna för våldsutsatta kvinnors välmående. Slagen Dam (Lundgren, Heimer, Westerstrand & Kalliokoski, 2001) var den första omfångsundersökningen som genomfördes i Sverige på nationell nivå gällande våld mot kvinnor. Undersökningen visade i vilken utsträckning våld mot kvinnor i nära relationer framkom och hur det kunde se ut. Den har haft en inverkan på hur framtida riktlinjer och interventioner formats. Brottsförebyggande rådet (2010) genomförde på uppdrag av regeringen en undersökning för att se om regeringens handlingsplan medfört några positiva förändringar i offentliga institutioners arbete med våldsutsatta kvinnor. Resultatet visade på förbättring inom professioner som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor. Det har lett till ökad kunskap och medvetenhet om målgruppen och det har även bidragit till ett ökat samarbete mellan myndigheter och organisationer. Jakobsson, von Borgstede, Krantz, Spak och Hensing (2013) skriver att ett ökat samarbete behövs mellan myndigheter och organisationer som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor. De menar att ett välutformat samarbete med tydligare riktlinjer kan bidra till att färre

våldsutsatta kvinnor som får hjälp inte hamnar i liknande situationer igen. Offentliga institutioner som i sitt arbete kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor satsar i allt större uträkning på att förbättra kvaliteten och öka rättssäkerheten i arbetet med våldsutsatta kvinnor (BRÅ, 2010). Detta görs genom att följa rekommendationer för införandet av kvalitetssäkrade bedömningsinstrument samt genom en ökad systematisk användning av bedömningsinstrumenten (Socialstyrelsen, 2016b). Ett bedömningsinstrument som tillämpats inom vissa delar av socialtjänsten är FREDA kortfrågor. FREDA kortfrågor är standardiserade bedömningsmetoder i tre delar och är avsedda att användas när det råder misstanke om att en kvinna blivit utsatt för våld (Socialstyrelsen, 2014a). Med tanke på frågornas känslighet bör de användas efter en någorlunda etablerad kontakt mellan socialsekreteraren och klienten, vilket kan vara efter andra eller tredje mötet. Om kvinnans utsatthet har uppmärksammats vid ett tidigare tillfälle bör istället frågorna ställas snarast (ibid.). Större fokus läggs på socialtjänstens ansvar att uppmärksamma våldet och förebygga det innan det går för långt. Socialstyrelsen (2016b) skriver i handboken *Våld: Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer* att många yrkesverksamma undviker att ställa frågor om våld i nära relationer. Kontinuerliga kompetenshöjande utbildningar om våld mot kvinnor i nära relationer anses ge professionella de verktyg de behöver för att våga fråga (ibid.).

Danis (2003a) skriver om hur socialsekreterare av olika anledningar inte inkorporerar frågeställningar om kvinnors våldsutsatthet i möten med kvinnliga klienter. Hon genomförde en kvantitativ surveyundersökning i USA för att ta reda på hur välutbildade och legitimerade socialsekreterare bedömde och ingrep i möten med kvinnor utsatta för våld i nära relationer. Det hon kom fram till var att alldeles för få socialsekreterare använde bedömningsverktyg på ett systematiskt sätt. Istället ställdes frågan vid misstanke av våld. Bedömningsfrågorna kretsade mer kring hur allvarligt och regelbundet våldet var samt om barn bevittnat våldet. Majoriteten av socialsekreterarna hänvisade våldsutsatta kvinnor till verksamheter som var specialiserade inom området, istället för att själva erbjuda adekvata insatser. Slutsatsen i denna undersökning var att det hade skett en hel del förbättringar inom området tack vare den ökade kunskapen jämfört med hur det var under 70- och 80-talet. Enligt Danis (2003a) finns det alltid utrymme för förbättring av socialsekreterares kunskaper och rutiner inom området. Fördelarna med det kvantitativa tillvägagångssättet för undersökningen är att det omfattar en mer varierad grupp av socialsekreterare som möter kvinnliga klienter inom olika verksamheter. Resultaten från vetenskapsartikeln kan

även appliceras i en svensk kontext eftersom det finns likheter i hur våld mot kvinnor i nära relationer skildrats av institutioner och samhället. Shepard och Raschick (1999) undersökte bland annat hur ofta socialsekreterare ställde frågor om våld till de kvinnliga klienterna. Resultatet visade att alldeles för få socialsekreterare, närmare bestämt 38 %, ställde frågor om våld i nära relationer på ett rutinmässigt sätt. Detta tolkades som oroväckande eftersom våld mot kvinnor i nära relationer och barns våldsutsatthet ofta går hand i hand (ibid.).

Andra vetenskapliga artiklar riktar in sig på socialsekreterare inom specifika områden som t.ex. ekonomiskt bistånd (Payne & Triplett, 2009) och barn- och ungdomsenheten (Kohl & Macy, 2007; Shepard & Raschick, 1999). Payne och Triplett (2009) surveyundersökning var en del av en större undersökning i delstaten Virginia om socialsekreterares kunskap om våld i nära relationer inom socialtjänsten. I undersökningen svarade endast 47 % av socialsekreterarna inom ekonomiskt bistånd. Syftet med undersökningen var att ta reda på hur socialsekreterare och chefer bedömde behovet av kunskap om våld i nära relationer. Studien visade att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd i jämförelse med hela urvalsgruppen, inte kunde tillräckligt mycket om våld i nära relationer för att kunna genomföra en adekvat bedömning, detta i jämförelse med hela urvalsgruppen. Det var också mindre troligt att de skulle delta i utbildningar om våld i nära relationer.

Riskbedömning i barnavårdsutredningar är utformade med barns behov i centrum för att ge barn en trygg miljö att växa upp och utvecklas i. Det är vanligt att våld mot kvinnor i nära relationer förekommer i barnavårdsutredningar med kvinnorna som sekundära offer. Det primära fokuset ligger på barnet vilket gör att kvinnans utsatthet ibland förminskas. Forskning visar på att våld i nära relationer kan påverka barnet negativt och anses därmed vara en riskfaktor. Därför är det viktigt att socialsekreteraren engagerar den våldsutsatta modern och får henne att känna sig delaktig i utredningen för att öka säkerheten för barnet (Melchiorre & Vis, 2013). Kohl och Macy (2007) visade utifrån våldsutsatta kvinnors perspektiv hur mångdimensionell utsattheten egentligen är. Arbetssätt och bedömningsinstrument anpassade för att uppmärksamma annan utsatthet i familjen kan öka den våldsutsatta moderns samt barnets säkerhet. Deras utgångspunkt var att bedömningsinstrument och arbetssätt i barnavårdsutredningar som fokuserar på barns behov missar moderns utsatthet. Barn som vittnar om våld i hemmet även löper stor risk att själva bli utsatta för våld eller bli försummade. Det har genomförts ett flertal studier på

barn- och ungdomsenheter runt om i världen om hur socialsekreterare genomför riskbedömningar, uppmärksammar, interagerar med och förstår sig på våldsutsatta kvinnliga vårdnadshavare i samband med barnavårdsutredningar (Jenney, Mishna, Alaggia & Scott, 2014; Hughes & Chau, 2013; Stanley & Humphreys, 2014).

Jenney et al. (2014) kom i deras undersökning fram till att våldsutsatta kvinnor och socialarbetare hade skilda uppfattningar om vad de bedömde som riskfaktorer. Våldsutsatta kvinnorna i undersökningen ansåg att socialsekreterarna de kom i kontakt med inte förstod situationens komplexitet vid bedömning av risk för kvinna och barn. Det kunde t.ex. handla om implementeringen av insatser som socialsekreteraren bedömde lämpliga för att minska risken istället kunde leda till ökad risk för kvinna och barn. På grund av socialsekreterarens agerande kunde kvinnan utstå olika konsekvenser av den våldsamma mannen. Socialsekreterarens bedömning kunde istället grundas utifrån tidigare historik som t.ex. polisanmälningar och andra orosanmälningar. Hughes och Chau (2013) undersökning visade att våld i nära relationer i barnavårdsutredningar förekommer ofta och ses som ett allvarligt problem. Däremot anses våld i nära relationer inte vara en primär riskfaktor i socialsekreterarens bedömning. Resultatet tydde på att socialsekreterare uppmärksammade våld i nära relationer i samband med barnavårdsutredningar med fokus på vilken risk det utgör för barnet. Vid förekomsten av våld i nära relationer vid barnavårdsutredningar påverkas socialsekreterarens bedömning och beslut utifrån hur ofta och hur allvarligt våldet är samt vem som anmält, exempelvis granne, skola eller polis. Problematiken i att betrakta våld i nära relationer som en potentiell riskfaktor är att det endast sker när barnen påverkas eller skadas till följd av det. Även Stanley och Humphreys (2014) skriver att det främsta fokuset läggs på barnets behov och säkerhet inom enheten. Kvinnans våldsutsatthet uppmärksammas inte på samma vis, de menar att kvinnans utsatthet kan överskuggas i barnavårdsutredningar genom att fokus riktas på henne som förälder och inte offer för våldet.

Inom enheten för barn- och ungdomsenheten används ett familjeorienterat perspektiv eftersom fokus skall ligga på barnets bästa och behov. En metod som utvecklats av Socialstyrelsen (2016a) och används av socialtjänsten är motivationsmetoden Möta Pappor med Våldsproblematik (MPV) som oftast riktar sig in på våldsutövande pappor där pappan tillsammans med en tilldelad handläggare får svara på olika frågor under fyra till åtta samtal. Metoden visar hur normer om utövande av våld mot kvinnor i nära relationer som

sociala konstruktioner förändras med tiden. Från att ha varit en acceptabel handling till idag behandlas som ett allvarligt problem som kräver åtgärder. Förändringen har lett till att socialsekreterare agerar annorlunda i sina beslut idag i och med att våld i nära relationer inte längre normaliseras i samhället (ibid.). Genom att anta ett individorienterat eller familjeorienterat perspektiv negligeras våldet i viss mån och våldet blir inte det primära problemet (Lundgren, 2004). Att våldet inte uppmärksammas som den centrala faktorn gör att de privata relationerna får företräde. Just detta perspektiv är förekommande inom barn- och ungdomsenheten på diverse socialtjänster eftersom det enligt deras mening ligger i barnets bästa att hålla familjen intakt. Inom socialtjänsten är barn en hög prioritet och om det visar sig att ett barn har bevittnat våld i hemmet så är socialtjänsten skyldig att utreda detta (Socialstyrelsen, 2016a).

Både inom ekonomiskt bistånd och barn- och ungdomsenheten var slutsatsen att socialsekreterare behöver utbildas till att rutinmässigt använda bedömningsverktyg vid bedömning av våld mot kvinnor i nära relationer (Payne & Triplett, 2009; Shepard & Raschick, 1999). De behöver även delta i kontinuerlig kompetenshöjande utbildning inom våld i nära relationer för att få en större förståelse för våldsutsatta kvinnors situation och bryta barriärer byggda på fördomar. Studien av Tower (2003) visar att socialsekreterare som hade adekvat kunskap och kontinuerlig utbildning inom våld mot kvinnor i nära relationer var mer benägna att fråga kvinnliga klienter om våldsutsatthet. Tower (2003) menar att en bra kunskapsbas kan bidra till minskningen av personliga och professionella fördomar samt kulturella och samhälleliga fördomar. Detta ökar chansen att socialsekreterare oftare genomför en preliminär undersökning för våldsutsatthet hos kvinnliga klienter. Dessa studier kan bidra till att gamla attityder om våldsutsatta kvinnor inom socialtjänsten bryts och medvetenheten kan leda till en rättvisare behandling. McMahon, Postmus, Warrenner, Plummer och Schwartz (2013) genomförde en utvärdering av specialiserade kurser om våld mot kvinnor inom socionomutbildningar för att ta reda på om de gav blivande studenter rätt förutsättningar att uppmärksamma våldsutsatta kvinnor. Resultatet visade att kurserna hade positiva effekter för studenterna i arbetslivet. Men att endast ha förkunskap är inte tillräckligt för att fler socialsekreterare skall uppmärksamma våldsutsatta kvinnor. McMahon et al. (2013) skriver att fortbildning inom den verksamhet som socialsekreterare är verksamma inom leder till ökad tilltro i sin förmåga att utföra arbetet i mötet med våldsutsatta kvinnor.

2.2. Teoretiska perspektiv

Det har utvecklats en hel del teoretiska perspektiv för att förklara varför denna form av utsatthet fortfarande existerar. Inget enskilt perspektiv kan rättvist beskriva mäns våld mot kvinnor i nära relationer och hur detta skall motverkas. Av denna anledning är det viktigt att i förståelsen av kvinnors utsatthet ta hänsyn till problemets mångdimensionella komplexitet. För att kunna ge den hjälp och stöd som våldsutsatta kvinnor är i behov av måste socialsekreterare även förstå vilka kvinnor som faller offer för våld i nära relationer. Våld i nära relationer kan drabba kvinnor inom alla klasser, etniciteter, kulturer och religioner, men de kvinnor som socialsekreterare möter har vanligtvis en lägre ekonomisk status och utbildning samt sämre möjligheter på arbetsmarknaden (Socialstyrelsen, 2014b). En del av problemet kan ligga i att det är svårt att acceptera att vem som helst kan ha ett våldsamt beteende i samhället. Det är vanligt att gärningsmannens våldsamma beteende förklaras som "avvikande" på grund av olika individuella faktorer som t.ex. personliga karaktärsdrag, tidigare upplevelser av våldsutsatthet, sociala förhållanden, kulturell bakgrund, mm. Mannens utövande av våldet betraktas som avskilda handlingar och våldet individualiseras (Lundgren, 1991; Nilsson & Lövkrona, 2015). Detta innebär att "normala" män som är lugna och sansade inte ses som potentiella förövare (Nilsson & Lövkrona, 2015).

2.2.1. Det intersektionella perspektivet

Det intersektionella perspektivet grundar sig på föreställningen att den sociala kontexten som människan befinner sig i skapas från interaktioner mellan olika maktstrukturer och förtryck. Maktstrukturerna är kön, klass, etnicitet, religion, ras, sexuell läggning, kultur o.s.v. Förtrycket kan exempelvis inkludera fördomar, ojämställdhet mellan könen och klassfördelning. Fördelen med ett intersektionellt perspektiv i det sociala arbetet är att det belyser hur mångdimensionellt våldet som kvinnor utsätts för egentligen är. Det visar att själva våldet som utövas av den närstående endast är en av många förtryckande faktorer som påverkar kvinnors möjligheter till delaktighet och självständighet i samhället. Socialsekreterare med ett intersektionellt tankesätt kan ha en bättre förståelse för de ogynnsamma omständigheter som klienter kan befinna sig i (Sokoloff & Pratt, 2005; Anthias, 2014). Eftersom det intersektionella perspektivet är väldigt omfattande berörs endast några aspekter här nedan. Mattsson (2015) skriver om hur diverse maktordningar i samspel med varandra formar en utsatthet. Inom genusforskningen anses kvinnan och

hennes roll i samhället respektive mannen och hans roll vara socialt konstruerade. Dessa konstruktioner skapar en könsmaktsordning med mannen som överordnad och kvinnan som underordnad (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2016). Mannen anses inom maktordningen besitta en högre grad av makt och kontroll än kvinnan och när denna maktordning sätts ur spel kan mannen se våld som ett verktyg för att återupprätta sin överordnade position (Lundgren et al., 2001). Av denna anledning är det av vikt att förstå hur den strukturella könsmaktsordningen kan påverka socialsekreterare när det kommer till deras sätt att uppmärksamma samt arbeta med våldsutsatta kvinnor.

Etnicitet och klass

Med intersektionalitet synliggörs grupper av våldsutsatta kvinnor som annars generaliseras och klassificeras inom en bredare grupp i samhället, exempelvis minoritetsgrupper (Sokoloff & Pratt, 2005). Ett överdrivet exempel av det kan vara att alla som kommer från ett land i Afrika benämns som afrikaner och dessa individer beskrivs ha samma bakgrund och egenskaper. Denna form av generalisering av ras och etnicitet leder till en felrepresentation av folket från olika länder på en kontinent. Detta är viktigt för att själva begreppet våld tolkas olika bland olika folkgrupper (ibid.), vilket tas upp i avsnittet om det kulturella perspektivet. Ett intersektionellt tankesätt behöver även appliceras i utformningen av lagstiftning, bedömningsinstrument och rutiner i det sociala arbetet med våldsutsatta kvinnor. Att ta sig ur den våldsamma relationen är inte så enkelt som att bara lämna våldsutövaren för att börja om på nytt i en trygg miljö. Mäns våld mot kvinnor i nära relationer är ett socialt problem som kvinnor oavsett ekonomisk status, etnicitet, klass eller religion kan drabbas av. Varje kvinnas våldsutsatthet i nära relationer måste ses utifrån individuella omständigheter. Det är exempelvis vanligt att våldsutsatta kvinnor har en sämre ekonomisk status och är långvariga mottagare av ekonomiskt bistånd (Socialstyrelsen, 2014a). Detta innebär att det är viktigt för socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd att ha den kompetens som krävs för att uppmärksamma dessa kvinnor och erbjuda stöd och hjälp.

Det kulturella perspektivet

Kultur uppfattas många gånger som ett statiskt fenomen istället för att se kultur som en social konstruktion i ständig progression. Detta leder till att människor med annan kulturell bakgrund, vilket har nämnts i föregående avsnitt, generaliseras och enskilda individer inom grupperna tillskrivs generella karaktärsdrag (Sokoloff & Pratt, 2005). I denna studie berörs

två aspekter av mäns våld mot kvinnor i nära relationer från ett kulturellt perspektiv. Det ena är hur våld i nära relationer kulturaliseras och andrafieras av majoritetsbefolkningen i samhällen där människor med olika kulturella bakgrunder tillhör minoritetsbefolkningen och det andra är hur begreppet våld tolkas i olika kulturer.

Tolkningar om vad som anses vara våld varierar mellan olika kulturer. Eftersom kultur är en dynamisk process ändras även uppfattningar om våld i olika kulturer med tiden. I Sverige är våld mot kvinnor brottsförklarat men svensk historia visar att det inte alltid varit på det sättet. Våld mot kvinnor i nära relationer ansågs vara en disciplinär handling mannen hade rätt till. Detta innebar att våldet kunde bortförklaras som exempelvis en disciplinär handling eller ett sätt att återupprätta maktpositionen bland individer och samhällen (Nilsson & Lövkrona, 2015). Denna tolkning av våld är fortfarande i olika utsträckning aktuell och institutionaliserad i större delar av världen. I Sverige är begreppet kultur i många fall synonymt med familjer med invandrarbakgrund. Konsekvenserna av detta blir att våld mot kvinnor i nära relationer som sker inom familjer med utländsk bakgrund riskerar att generaliseras och kategoriseras som ett kulturellt problem. Våldet undångöms mer eller mindre till följd av den kulturella kontexten hos familjen, vilket exempelvis har skett med hedersrelaterat våld (ibid.). Däremot finns det även nordiska grupper i samhället vars levnadssätt präglas av en hederskontext som exempelvis religiösa grupper.

Montoya och Agustin (2013) beskriver hur det finns en tendens för kulturalisering och andrafiering av våld i nära relationer som bygger på majoritetsbefolkningens föreställningar om familjer med utländsk bakgrund. Begreppet *europeanization* används för att beskriva den process som bidrar till skapandet av en europeisk identitet genom att betona skillnader hos grupper med främmande kulturell bakgrund (ibid.). Kamali (2008) skriver om hur västerländska samhällen och kulturer beskrivs än idag som överordnade de österländska. Detta är ett av många led i andrafieringen av individer med utländsk bakgrund. Detta är av relevans för det sociala arbetet inom välfärdssystemet eftersom detta tankesätt genomsyrar även hur de institutionella strukturerna utformas och leder till diskriminering av vissa klientgrupper (Kamali, 2008; Montoya & Augustin, 2013). Vidare beskriver Montoya och Augustin (2013) hur den Europeiska unionens policy om våld mot kvinnor i nära relationer har utformats med fokus på ”de andra” icke-västerländska kulturerna. Här differentieras synen på våldet i ”de andra” kulturerna samt våldet som sker

i den västerländska kulturen. Detta påverkar även hur våldet uppmärksammas av de professionella inom dessa institutioner som t.ex. socialsekreterare (Nilsson & Lövkrona, 2015). Hughes och Chau (2013) undersökning av socialsekreterare på barn- och ungdomsenheten i två kanadensiska städer visade att socialsekreterare beskrev att majoriteten av klienter som utsatts för våld var låginkomsttagare och hade en utländsk bakgrund. Detta mönster bekräftas även av andra forskare som t.ex. Sokoloff och Pratt (2005) och van Lawick (2013) inom området våld mot kvinnor i nära relationer.

Sammanfattningsvis kan de ovannämnda perspektiven relatera till varandra till viss mån. Dessa perspektiv illustrerar en del av komplexiteten av våldet i nära relationer samt dess olika tolkningar. Det sociala arbetet är som tidigare nämnt mångdimensionellt och inom socialtjänsten utvecklas ständigt nya verktyg för att öka socialsekreterares kompetens. Tower (2003) påpekar att utbildning är väsentlig eftersom kunskap inom området leder till att personliga, professionella, kulturella och sociala barriärer bryts. För att socialsekreterare ska få en ökad förståelse för kvinnors våldsutsatthet är det viktigt att socialsekreterare har ett intersektionellt tankesätt i möten med klienter. För att närma sig problematiken och se utsatthetens mångdimensionella karaktär. För att förstå helheten är det viktigt att ha insikt i delarna. Den hermeneutiska cirkeln kan ses som ett av många tillvägagångssätt för att förstå delarna som skapar helheten och formar en viss helhetsförståelse (Larsson, Lilja & Mannheimer, 2005). Kvinnor som utsätts för våld i nära relationer är precis som andra utsatta individer unika och kan inte kategoriseras till en homogen grupp. Utsattheten inom våldskontexten kan variera och en kvinna kan söka ett visst stöd medan en annan är i behov av en annan form av skydd.

3. Metod

3.1. Vetenskaplig utgångspunkt

Den hermeneutiska utgångspunkten är den valda vetenskapliga utgångspunkten för denna studie. Den hermeneutiska utgångspunkten riktar in sig på rådande social och historisk kontext som studien genomförs i. I analys av insamlade data eftersträvas det att föra fram respondenters uppfattning och tolkning av världen (Bryman, 2011). Hermeneutik är tillämpningsbart för denna studie eftersom syftet är att undersöka socialsekreterares arbete med kvinnor som utsätts för våld i nära relationer. Vidare ämnar studien undersöka de professionellas uppmärksammande av våldet och tolkningar gentemot de våldsutsatta kvinnorna.

3.2. Forskningsdesign och metodval

För att undersöka kunskapsläget hos socialsekreterare inom barn- och ungdomsenheter samt enheter för ekonomiskt bistånd på socialtjänsten om våld mot kvinnor i nära relationer, kan både kvalitativ och kvantitativ forskningsmetod appliceras. Det som avgör valet av kvalitativ forskningsmetod med induktiv ansats i denna studie är syftet att undersöka vilken mening enskilda socialsekreterare tillskriver mäns våld mot kvinnor i nära relationer (Creswell, 2009). Den kvalitativa metoden ger utrymme för flexibilitet i studiens struktur. Bryman (2011) skriver om datainsamling inom kvalitativ forskning och menar att forskaren själv är det viktigaste verktyget och anser att forskaren är essentiell för progressionen av undersökningen. Forskaren ska i sin studie eftersträva objektivitet men det är oftast vanligare att kvalitativa studier har en subjektiv ansats med hänsyn till att det läggs fokus på enskilda individers uppfattningar av det sociala problemet utifrån kontexten de befinner sig i. Eftersom studiens syfte och frågeställningar utgår från den enskilde individens subjektiva uppfattning är en kvalitativ ansats mer lämplig för att de semistrukturerade metoden gör att syftet under studiens gång kan preciseras utifrån den insamlade data (Bell, 2014). Vidare ger den kvalitativa ansatsen i samband med hermeneutiken möjligheten till analysering med koppling till studiens syfte och frågeställningar (Kvale & Brinkmann, 2014). Detta för att få en bättre förståelse kring de professionellas sätt att arbeta med våldsutsatta kvinnor utifrån olika perspektiv som inkluderar kvinnors livsvillkor samt ställning i samhället i jämförelse med män. Metoden för insamling av data är semi-strukturerade intervjuer. Motiveringen till valet av semi-

strukturerade intervjuer istället för enkäter, som används inom kvantitativ forskning, är att semi-strukturerade intervjuer ger respondenterna större utrymme att uttrycka hur de tolkar frågorna inom ramen för olika teman, i området som undersöks. Valet av telefonintervjuer istället för vanliga intervjuer som var huvudtanken grundar sig i tidsbegränsningen från samtliga parter. Deltagandet i intervjuerna var frivilligt och intervjuerna avsågs ske på deltagarnas villkor. Med hjälp av telefonintervjuer fick intervjupersonerna möjlighet till att bestämma tid och rum på deras villkor.

3.3. Urval

Urvalet av intervjupersoner i studien är målinriktat och strategiskt eftersom fokus ligger på yrkesverksamma inom socialtjänsten som i sitt arbete möter klientgruppen våldsutsatta kvinnor. Deltagare valdes ut genom bekvämlighetsurval som grundar sig i att den första deltagaren i studien rekryterades genom en tidigare kontakt. Potentiella deltagare kontaktades först via mail och sedan via telefonsamtal och sms för att fångas upp. Vidare utmynnade bekvämlighetsurvalet till ett snöbollsurval när deltagarna presenterade andra socialsekreterare från andra kommuner till studien som var frivilliga deltagare (Byman, 2011). Det genomfördes sammanlagt sex intervjuer. Intervjupersonerna hade en socionomutbildning och har arbetat på de nuvarande enheterna barn- och ungdom samt enheten för ekonomiskt bistånd från ca 5–7 månader till ca 1 år. Anledningen till att deltagarna i studien är socialsekreterare är att de är dem som främst kommer i kontakt med klientgruppen våldsutsatta kvinnor. Antalet deltagare var sex socialsekreterare, med fyra socialsekreterare från barn- och ungdomsenheten och två från enheten för ekonomiskt bistånd. Valet av enheter inom socialtjänsten baseras på syftet och frågeställningarna i studien. Dessa enheter fokuserar på olika aspekter av individens behov av stöd och hjälp. Våldsutsatta kvinnor är ofta i behov av stöd av olika slag och kontakten med socialtjänsten kan därför ske inom de olika enheter som benämns ovan. Till exempel kan våldsutsatta kvinnor komma i kontakt med barn- och ungdomsenheten på grund av en orosanmälan för barnet. Till synes kan orosanmälan handla om att barnets behov inte tillgodoses. Vid vidare utredning kan andra faktorer till försummelsen av barnets behov komma till ljuset. Förälderns försummelse av barnets välmående kan grunda sig i förälderns utsatthet för våld av sin partner. Vidare grundar sig valet av enheten för ekonomiskt bistånd i studien på att många kvinnor som drabbas av våld i nära relationer är långvariga mottagare av ekonomiskt bistånd (Socialstyrelsen, 2014a).

3.4. Datainsamling

Insamlingen av relevant litteratur och tidigare forskning skedde systematiskt via olika databaser som Proquest Social Sciences, LIBRIS, Diva portalen, Google Scholar samt från bibliotek. I Proquest Social Sciences genomfördes först tre sökningar i block genom att dela in syftets och problemformuleringens alla viktiga ämnesområden. Därefter slogs dessa tre block ihop med "AND" och flera avgränsningar gjordes för att precisera antal träffar med relevans för studien. Detta resulterade i 778 träffar. Alla sökningar som genomfördes inkluderade endast artiklar som var peer- reviewed. I bilaga 3 har två av söksträngarna tagits med. Den första sammansatta sökningen genomfördes i 6 databaser medan den andra sökningen genomfördes inom endast en databas, Social Science, med hjälp av thesaurus. Även sökningen i Social Science databasen med thesaurus genomfördes med sökning i block för att sedan sättas ihop. Utöver den systematiska sökningen i vetenskapliga databaser användes även statliga och kommunala myndighetssidor för att samla in information mer inriktad på Socialtjänstens preventiva arbete med våld i nära relationer samt våldsutsatta kvinnor.

Efter återkoppling från socialsekreterare som ville ställa upp på en intervju formulerades en intervjuguide utifrån syfte och frågeställningar med små justeringar för att anpassas till respektive enhet. Studien intresserar sig för hur socialsekreterare arbetar med att uppmärksamma våld mot kvinnor i nära relationer och hur deras inställning till det påverkar arbetet med klientgruppen. Användningen av en intervjuguide i studien gav möjligheten till jämförbarhet av respondenternas svar. Användandet av en intervjuguide avses skapa en ram för genomförandet av de semistrukturerade telefonintervjuerna och se till att respondenten inte avviker avsevärt från det berörda temat.

Telefonintervjuerna genomfördes efter socialsekreterarnas bestämmelser kring tid och datum. För att få ut det mesta från telefonintervjun spelades de in för att sedan transkriberas i efterhand. Självklart gjordes detta endast med intervjupersonens godkännande (Bell, 2014). Fördelarna med inspelning och transkribering av intervjupersoner är att en noggrann analys av det som sagts kunde utföras. Vidare ger inspelning samt transkribering av intervjuerna mindre tolkningsutrymme och medför en ökad transparens i undersökningen. I och med att telefonintervjuer genomfördes istället för vanliga intervjuer gavs inte möjligheten att studera deltagarnas kroppsspråk. Enligt

Bryman (2011) är det inte stor skillnad på informationen som inhämtas från telefonintervjuer i jämförelse med vanliga intervjuer.

3.5. Analysmetod

Efter intervjuerna var genomförda transkriberades och analyserades dem. Alla transkriberingar skrevs ut och med hjälp av färgade markeringspennor markerades de teman som intervjun var uppdelad i för att göra det lättare att hitta i transkriberingen. Efter detta gjordes en meningskoncentrerad analys av socialsekreterarnas citat från respektive enhet vilket presenteras i textformat nedan. Meningskoncentrering går ut på att varje transkriberad intervju sammanfattas där huvudsakliga teman lyfts fram utifrån socialsekreterarens perspektiv. Dessa teman är kunskapsläge, arbetssätt och uppmärksammande av våldet. Sammanfattningarna används sedan för att med hjälp av frågeställningarna besvara syftet för studien (Kvale & Brinkmann, 2004). Valet av denna analysmetod grundar sig i att intresset ligger i socialsekreterarens praktiska arbete gällande våld mot kvinnor i nära relationer. Det är fokus på socialsekreterare och deras syn på arbetet samt hur de förhåller sig till problematiken våld mot kvinnor i nära relationer i mötet med klient. Meningskoncentrering är passande för kvalitativa studier för att forskaren fokuserar på deltagarens synvinkel (ibid.). Det finns även en begränsning av utrymme inom studien vilket gör att det lämpar sig mer att göra selektiva val inom analysen som kan kopplas till syftet och frågeställningarna. De citat som har valts ut och presenteras i resultaten grundar sig på att de är de mest väldefinierade svaren i relation till syfte och frågeställningar. Jämlikhet har eftersträvat i presentationen där respektive socialsekreterares uttal skall få komma till tals. Likheter samt skillnaden mellan samt inom enheterna har skildrats för att visa på hur kompetensnivån samt arbetssätt kan skilja sig.

3.6. Reliabilitet och Validitet

I och med att det är en studie av kvalitativ ansats är det svårare att uppnå kravet på hög reliabilitet, validitet samt replikerbarhet i jämförelse med kvantitativ forskning. Tillämpningen av begreppen validitet och reliabilitet i kvalitativ forskning skiljer sig från innebörden inom den kvantitativa forskningen. Istället främjas användningen av begrepp som pålitlighet, överförbarhet, trovärdighet och konfirmering inom kvalitativ forskning för att öka tillförlitligheten av studien (Bryman, 2011). *Pålitligheten* som liknas vid reliabilitet i kvantitativ forskning går ut på att forskningsprocessen redovisas på ett systematiskt sätt.

Processen för denna studie har redovisats på ett systematiskt sätt inom tidigare forskning kopplat till rådande syfte och frågeställningar samt metodvalet där processen för den insamlade empirin och data redovisats och sedan analyserats i resultat delen. *Överförbarheten* innebär att studien skall kunna tillämpas i liknande kontext. Kopplat till syftet och frågeställningarna i studien kan det vara problematiskt med hänsyn till den sociala kontextens föränderliga karaktär. Intervjupersonens åsikter är inte statistiska vilket gör att studien inte kan replikeras i den mening att respondenternas åsikter förblir densamma i en annan studie (Bryman, 2011; Djurfeldt, Larsson, & Stjärnhagen, 2010). Chanserna för överförbarhet kan öka genom att på ett utförligt sätt beskriva den rådande sociala kontextens innebörd för studien. *Trovärdighet* liknas vid intern validitet och kan i denna studie uppnås genom respondentvalidering. Bryman (2011) menar att respondentvalidering går ut på att respondenterna tar del av den transkriberade versionen av samtalet, för att bekräfta att den transkriberade versionen uppfattats på rätt sätt av undersökaren. Fem av sex respondenter validerade den transkriberade versionen av intervjun, en respondent valde att avstå från att validera sin transkribering. Det sista begreppet *konfirmering* går ut på forskarens förmåga att på ett objektivt sätt förmedla forskningsresultatet. Målet här är att sätta egna värderingar åt sidan eftersom det viktiga i studien är deltagarnas uppfattningar och värderingar av den sociala verkligheten (Bryman, 2011; Kvale & Brinkmann, 2014). Konfirmering har skett genom att tolkningen av resultaten har eftersträvat objektivitet.

3.7. Etiska ställningstaganden

Vid genomförande av en studie är det viktigt att tänka på diverse etiska överväganden. Vetenskapsrådet (2017) beskriver etiska riktlinjer som eftersträvas och som bör följas av de professionella inom det sociala arbetet. En av riktlinjerna som tas upp är vikten av *ärlighet*. Socialsekreterare som deltog i studiens kvalitativa telefonintervju blev alla informerade sanningsenligt kring syftet av intervjun samt hur den utmynnade informationen skulle användas i studien. Detta uppnår informationskravet som är ett krav i de etiska riktlinjerna. Socialsekreterarnas *integritet* samt önskemål respekterades till fullo och deras deltagande i studien behandlades inom ramen för *konfidentialitet* (Kvale & Brinkmann, 2004; Vetenskapsrådet, 2017). Vid risk för igenkännande av respondenterna utifrån deras svar av utomstående ska de bli informerade om detta samt ge sitt godkännande för användning av svaren (Vetenskapsrådet, 2017). Även Bell (2014) betonar vikten av *samtycke* från deltagarna inom ramen för deltagande av studien. Innan de semi-

strukturerade telefonintervjuerna av socialsekreterarna genomfördes fick de information kring syftet och att deras intervju skulle spelas in för att sedan transkriberas. Deltagarna blev även informerade om att de under hela intervjuprocessen hade möjlighet att delvis avstå eller helt avbryta sitt deltagande. Vid avbrytandet av respondenternas deltagande skulle det inte behövas någon angiven förklaring. Vidare framgick det tydligt att insamlad data från intervjuerna endast kommer att användas i forskningssyfte (Bryman, 2011). Bryman (2011) skriver om att forskning som medför skada för deltagarna är oacceptabel. Sedan kan själva skadebegreppet tolkas olika. Med detta i åtanke var det av vikt att tänka på hur insamlade data från intervjuerna presenterades för att respondenternas svar inte skulle förvrängas.

3.8. Arbetsfördelning

Under studiens genomförande har utgångspunkten varit ett gemensamt arbetssätt. Insamlingen av litteratur och forskning har skett på egen hand för att sedan diskuteras och analyseras tillsammans. Samtliga bilagor har framställts gemensamt i samråd med handledaren. Telefonintervjuerna med samtliga socialsekreterare har skett gemensamt men transkriberingen gjordes på egen hand för att sedan analyseras tillsammans. För att underlätta i skrivprocessen delades dokumentet online mellan författarna. Genom att dela dokumentet kunde ett gemensamt arbetssätt användas. Med gemensamt arbetssätt menas att båda författarna var lika involverade i sammanställningen av varje kapitel.

4. Resultat

4.1. Bakgrund

I detta avsnitt presenteras resultaten från de individuella semistrukturerade telefonintervjuerna. Den insamlade empirin analyseras med hjälp av meningskoncentrering vilket innebär att analysen fokuserar på deltagarnas synvinkel på ett sammanfattande vis (Kvale & Brinkmann, 2004). Sex socialsekreterare deltog i de semistrukturerade telefonintervjuerna. Fyra, Fredrik, Frida, Sanna och Pelle var aktiva inom barn- och ungdomsenheten och två av dem, Anna och Maria på enheten för ekonomiskt bistånd. Samtliga intervjupersoner har tilldelats fiktiva namn för att skydda deras integritet samt anonymitet. Intervjupersonerna har arbetat mellan ca 5 månader till ca 1 år. En av intervjupersonerna har även fem års tidigare erfarenhet inom en liknande enhet, men i en annan kommun. Resultaten nedan redovisas utifrån temaområden som kunskapsläge, arbetssätt och uppmärksammande av våldet. Det intersektionella perspektivet med fokus på etnicitet och kultur används för att skapa en förståelse för hur socialsekreterare arbetar och förhåller sig till mäns våld mot kvinnor i nära relationer.

4.2. Kunskapsläge

Tidigare forskning visar att våldsutsatta kvinnor som av olika anledningar kommer i kontakt med bland annat sociala institutioner är mer villiga att söka hjälp för att ta sig ur våld i nära relationer jämfört med de som inte kommer i kontakt med någon institution (Danis, 2003b). Därför är det viktigt att socialsekreterare har kunskap om våldsutsatta kvinnor i mötet med klienten eftersom det kan leda till att fler våldsutsatta kvinnor fångas upp och att förebyggande insatser effektiviseras. Deltagarna i studien hade alla en socionomutbildning vilket ger dem en grund att stå på inom sin profession och i arbetet med kvinnor som utsätts för våld i nära relationer. När det kom till utbildning kring våld i nära relationer under socionomutbildningen varierade det i viss omfattning bland socialsekreterarna:

Vi har ju pratat om våld i nära relationer - Fredrik

Det behövs mer kunskap om det, och även under socionomutbildningen för att det hade varit någonting. Man pratar om olika utsatta grupper och då är ju kvinnor en viss utsatt grupp men ah jag förstår att man inte röra allting - Frida

Enligt Fredrik har de pratat om våld i nära relationer under hans utbildning medan Frida uppgav att under hennes socionomutbildning uppmärksammades inte ämnet våld i nära relationer specifikt utan det togs upp generellt kring utsatta grupper i samhället. McMahons et al. (2013) utvärdering om specialiserade kurser kring våld mot kvinnor inom socionomutbildningar har visat att det har gett blivande socialsekreterare rätta förutsättningar att uppmärksamma våldsutsatta kvinnor. Däremot ansågs bara ökad kunskap inom området inte tillräcklig för att socialsekreterare skulle uppmärksamma våldet. Det krävs även att socialsekreterare har tilltro i sin förmåga att kunna hjälpa våldsutsatta kvinnor. Kompetenshöjande utbildningar inom enheterna kan bidra till den formen av kunskap.

När det kom till vidareutbildning inom våld mot kvinnor i nära relationer samt våld i nära relationer generellt skiljde det sig däremot åt mellan enheterna samt inom enheterna. Två socialsekreterare inom enheten för ekonomiskt bistånd deltog i studien. Anna är aktiv inom mottagningen och Maria arbetar inom långvarigt ekonomiskt bistånd. Mellan dessa två skiljer sig kunskapsbasen inom området våld mot kvinnor i nära relationer. Maria beskriver sin vidareutbildning nedan:

Och sen har vi nyligen fått FREDA kursen och man fick ett diplom och fick vara med på föreläsning. Jag har varit med på utbildningar under fyra tillfällen på 6 års tid - Maria

Citatet visar att inom långvarigt bistånd i kommunen hon är verksam i, har utbildning av socialsekreterarna inom våld i nära relationer utvecklats. Däremot har Maria tidigare fått ta del av diverse kompetenshöjande utbildningar som kurser och föreläsningar kring våld i nära relationer på hennes tidigare arbetsplats. Maria har på hennes nuvarande arbetsplats deltagit i kursen FREDA kortfrågor, ett bedömningsinstrument specificerat på våld inom nära relationer (Socialstyrelsen, 2014b). Anna däremot som arbetar inom mottagningen och endast har en inledande kontakt med klienten, till skillnad från Maria, beskriver sin möjlighet till vidareutbildning inom våld i nära relationer:

*Nej det finns inte. För långvarigt bistånd kommer det finnas men inte för mig.
/.../ det skulle i sådana fall vara under hälsa - Anna*

Detta visar att professionella som arbetar på mottagningen inte har tagit del av den kompetenshöjande utbildning som i denna kommun var kursen FREDA kortfrågor. Detta kan tolkas som att problematiken våld mot kvinnor i nära relationer inte anses vara en väsentlig del av det initiala mötet med klienten. En anledning till detta är att en klient inte med säkerhet öppnar upp om sin våldsutsatthet i det första mötet (Socialstyrelsen, 2014b). Socialsekreteraren på långvarigt ekonomiskt bistånd ansåg att en allians behövde etableras mellan klienten och socialsekreteraren innan klienten kände sig trygg nog att dela med sig av sin utsatthet. Detta kan vara en anledning till att resurser inte läggs på kompetenshöjande utbildningar inom det området för yrkesverksamma på mottagningsavdelningen. Däremot menar Anna att utsattheten för våld kan uppmärksammas när frågor ställs kring klientens hälsa.

De fyra socialsekreterarna från barn- och ungdomsenheten uppgav att de inte hade fått någon specifik kompetenshöjande utbildning riktad mot våld i nära relationer. Däremot uppgav fem av sex deltagare, varav fyra inom barn- och ungdomsenheten, i telefonintervjuerna att deras enhet hade ett visst samarbete med befintliga relationsvårdsteam eller tillgänglig grupp som arbetar med våldsutsatta. Med hjälp av samarbetet har enheterna haft möjlighet att utbyta kunskap med varandra för att få en större förståelse för respektive enhets arbetstillvägagångssätt. Tower (2003) skriver om hur adekvat och kontinuerlig utbildning om våld i nära relationer inom verksamheten kan leda till att föreställningar om våld i nära relationer bryts. Det kan bidra till att fler socialsekreterare är mer benägna att ställa frågor om våld till sina klienter.

Enligt 5 kap. 1a§ SoL har socialtjänsten en skyldighet att samverka med organisationer, samhällsorgan eller liknande när det kommer till barn som riskerar att fara illa eller som far illa. Ett samarbete med relationsvårdsteamet ger socialsekreterare på barn- och ungdomsenheten en större förståelse för vikten av den våldsutsattas säkerhet. Våldsutsatta kvinnor som har placerats i skyddsboende med delad vårdnad av barnet lever i ständig rädsla för att kvinnans boendeposition skall röjas för den andra vårdnadshavaren. Ett samarbete mellan enheten barn- och ungdom och ett eventuellt relationsvårds team eller liknande anses enligt Stanley och Humphreys (2014) studie kunna upplysa vilka institutionella hinder det finns i dagsläget samt leda till ett mer effektivt arbete när det kommer till att hjälpa våldsutsatta kvinnor. Tidigare forskning inom området har visat att ett bättre samarbete mellan olika verksamheter som möter våldsutsatta kvinnor krävs för att

förändring skall ske. Ett samarbete kan gynna alla involverade parter (Jakobsson, von Borgstede, Krantz, Spak & Hensing, 2013; Stanley & Humphreys, 2014). Sanna beskriver nedan hennes erfarenhet av samarbete med andra relevanta aktörer:

Vi har ju haft samarbetsdagar med relationsvåldsteamet för att vi ska förstå deras tänk. /.../ Vi har ett fokus där vi vill att barnet ska ha rätt till båda föräldrarna. /.../ det finns ju olika metoder jag har sett andra socialsekreterare göra som umgänge på kontoret och att anordna en person som sköter umgänget, att de flyttas fram och tillbaka till mamman. Kvinnofokus, vi ser ju såklart till att hon får hjälp, man ber henne och hjälper henne kontakta såklart relationsvåldsteamet som hjälper kvinnan och där vi försöker öka vårt samarbete för att stärka kvinnorna för det är också resurs för barnen om kvinnor mår bra. – Sanna

Sannas beskrivning visar på hur bristen av kommunikation och samarbete mellan relevanta aktörer, som relationsvåldsteamet, kan komplicera arbetet med en klient som är i behov av hjälp från mer än en enhet. Olika enheter fokuserar på olika områden samt målgrupper vilket kan försvåra medverkandes förståelse för en annan enhets arbetssätt. Genom att hålla samarbetsdagar kan enheterna lära sig av varandra och få ett annat perspektiv än deras egna. Stanley och Humphreys (2014) studie visar att samarbetet inte nödvändigtvis minskar arbetsbelastningen. Däremot genomförs en riskbedömning för barnet och familjen mer utförligt för att ge klienterna mer anpassade insatser som möter deras behov. De menar vidare att risken för framtida utsatthet minskar inom dessa familjer.

Sammanfattningsvis erbjöds kompetenshöjande utbildningar av olika slag inom området våld i nära relationer på socialtjänsten. Inom enheten barn- och ungdom fick de utbildning inom våld i nära relationer genom samarbete med det befintliga relationsvåldsteamet. Den utbildningen som var tillgänglig grundade även sig i vilken position respektive socialsekreterare erhöll. Inom enheten för ekonomiskt bistånd var det endast socialsekreteraren som jobbade på långvarigt bistånd som har tillgång till FREDA kortfrågor utbildningen.

4.3. Arbetssätt

Förutom den kunskapsbas som socialsekreterarna på olika sätt har med sig vad gäller våld mot kvinnor i nära relationer finns det inom de två enheterna bedömningsinstrument och rutiner som skall underlätta deras arbete med att uppmärksamma våldet. Samtliga intervjupersoner från barn- och ungdomsenheten uppgav att de arbetar efter den manualbaserade metoden BBIC, barns behov i centrum. Tre av fyra socialsekreterare tog upp vikten av familjedynamiken i bedömningen för insatser, eftersom familjen är barnets främsta nätverk. Vikten av familjedynamiken framkom även i två vetenskapliga studier. Dessa visade att bedömningsinstrument utformade att uppmärksamma barns behov lägger större fokus på familjedynamiken och vilka insatser som kan implementeras för att hålla samman familjen i största möjliga mån (Stanley & Humphreys, 2014; Jenney et al., 2014).

BBIC har ju olika fokusgrupper och just beroende på vad utredningen handlar om, handlar det om föräldrarnas konflikter så pratar vi mycket om familjebakgrund, den nuvarande familjesammansättningen, föräldraförmågan hos familjen. De har många delar att utreda men man lägger fokus för det som är väsentligt för utredningen. – Frida

Inom den manualbaserade metoden BBIC skall socialsekreterarens bedömning och insatser grunda sig i att arbeta för barnets behov. Arbetet inkluderar relationen mellan föräldrarna och om den bedöms som en riskfaktor för barnets hälsa och välmående i nuläget samt om det kan leda till framtida konsekvenser. Fridas citat kan tolkas utifrån att BBIC används för att se över olika delar av barnets liv. Pågår det familjekonflikter som exempelvis att barnet bevittnar när mannen slår kvinnan inom familjen kan det skapa framtida problem för barnets utveckling. Eftersom BBIC lägger fokus på barns behov kan det upplevas problematiskt att använda denna metod för att uppmärksamma kvinnans våldsutsatthet. Detta uppmärksammas även av Hughes och Chau (2013) som kom fram till att kvinnor som utsatts för våld i nära relationer i barnavårdsutredningar oftast inte uppmärksammades av socialsekreterare för sin utsatthet. Istället lades all fokus på barnets behov och föräldrarnas roll i att skydda barnet från våld, vilket är problematiskt med tanke på att mammans välmående och säkerhet även påverkar barnet. Stanley och Humphreys (2014) skriver att kvinnan som också är offer för våldet, precis som barnet, inte uppmärksammas som ännu ett offer. Däremot tas kvinnans roll som förälder upp för att undersöka om mammans föräldraförmåga brister i något anseende. Det är viktigt att ta hänsyn till

relationen mellan mamma och barn vid riskbedömning inom barn- och ungdomsenheter. Detta är viktigt när utsattheten påverkar både mamma och barn, eftersom bedömningsinstrument riktade mot specifika grupper kan begränsa förmågan att genomföra en utförlig riskbedömning (Stanley & Humphreys, 2014; Socialstyrelsen, u.å.).

Inom enheten för ekonomiskt bistånd kommer socialsekreterare på långvarigt bistånd använda sig av FREDA kortfrågor för att uppmärksamma våld i nära relationer. Socialsekreterare på mottagningen av ekonomiskt bistånd har som rutin att bland annat fråga kring kvinnans hälsa och hur hon mår (personlig kommunikation, Anna, 5 dec 2017). Som tidigare nämnt har en av de två intervjuade socialsekreterarna blivit utbildade i FREDA kortfrågor vilket innebär att hon kommer kunna använda sig av det bedömningsinstrumentet i kontakt med kvinnor som potentiellt kan vara utsatta för våld i nära relationer. FREDA kortfrågor är tre bedömningsmetoder som är standardiserade. Frågorna är avsedda att användas efter att en någorlunda kontakt mellan socialsekreteraren och klienten har etablerats, vilket kan vara efter ungefär andra eller tredje mötet (Socialstyrelsen, 2014b). Frågorna är avsedda att användas efter en etablerad kontakt med kvinnan om våldsutsattheten tidigare inte uppmärksammats. I annat fall bör dessa frågor ställas i ett tidigare skede (ibid.). Eftersom de inte implementerat FREDA kortfrågor ännu i sitt arbetssätt har de för nuvarande inga specifika bedömningsinstrument för att uppmärksamma kvinnans våldsutsatthet utan det blir mer generella frågor kring deras hälsa och hur de mår:

Som sagt, vi kommer implementera FREDA som är 3, 5 korta frågor om våld och det kommer vi göra den 1 januari. - Maria

Marias citat visar på utvecklingen inom den socialtjänst hon är aktuell på. Genom att lägga resurser på kompetenshöjande utbildningar har socialsekreterare som Maria möjligheten att höja sin kompetens inom området våld i nära relationer. Maria uppgav även under intervjun att det fanns en koppling mellan kompetenshöjande utbildningar och villigheten att ställa känsliga frågor kring våld i möten med klienter. Danis (2003a) skriver i sin undersökning att socialsekreterare som saknar tillgång till bedömningsinstrument anpassade för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer eller saknade kompetenshöjande fortbildning inte ställer frågor om våld i samma utsträckning som de som hade adekvata verktyg och kunskap. De socialsekreterare som hade bristande

utbildning och bedömningsverktyg kände sig obekväma eller vågade inte att ställa frågor om våld till kvinnliga klienter (ibid.) Detta visar att höjd kompetens kan bidra till att fler socialsekreterare känner sig benägna att fråga om våldsutsatthet i sitt arbete med klienter.

En annan del i utredningsprocessen är dokumentationen av mötet med klienten. Maria uppgav att det främsta målet med dokumenteringen inom enheten ekonomiskt bistånd skall behandla klientens ekonomiska situation. När ansökan för ekonomiskt bistånd gäller ett parförhållande har båda parterna tillgång till journalen som berör ärendet. Sedan kan det uppmärksammas att exempelvis den kvinnliga klienten även är våldsutsatt och kan vara i behov av ytterligare stöd och insatser:

Det är så att all dokumentation som vi har det har sökande och medsökande del av. Så de kan väl kräva att de vill läsa våra anteckningar. /.../ För då vet vi att den andra partnern kommer vilja läsa vad vi har skrivit under det mötet. Det är sällan det händer att någon vill ta del av det men som säkerhet gör vi inte i samma journal som båda två har tillgång till. /.../ vi gör som en ny aktualisering som bara rör den personen som har blivit utsatt för våld - Maria

Genom att upprätta en ny aktualisering specifikt riktat mot kvinnan som utsatts för våld, skapas ett visst skydd som hindrar hennes våldsutövande partner att ta del av den informationen hon under möten med socialsekreterare uppgett. Detta bidrar till ökad rättssäkerhet i arbetssättet.

Inom socialtjänsten är det av vikt att ha ett bra samarbete mellan diverse enheter samt grupper för att kunna bistå med adekvat stöd och hjälp till eventuella klienter som kan vara i behov av kontakt med fler än en del av socialtjänsten. Under intervjuerna med socialsekreterarna inom enheten för ekonomiskt bistånd uppgav båda att vid uppmärksammande av att en kvinna utsatts för våld kopplas teamet för relationsvåld in. En av utredarna på ekonomiskt bistånd berättade att vid uppmärksammandet av en våldsutsatt kvinna frågar de om tillåtelse att kontakta relationsvåldsgruppen. Får de tillåtelse ordnar de ett första möte och för att klienten skall känna sig trygg kan socialsekreteraren som etablerat kontakten och skapat en viss bas av tillit med kvinnan följa med på första mötet. Även en närstående kan följa med på mötet för att kvinnan skall känna sig bekväm i att berätta vad hon utsatts för.

En kollega och jag mötte den här personen och vi ställde frågor kring på vilket sätt hon kunde beskriva våldet, vad det var som hände. Vi fick en sådan där kortfattad beskrivning och sen frågade vi henne om vi kunde blanda in en till person som var lite mer kunnig i det här området. Vi bokade tid och på mindre än 20 minuter hade vi gått till den här enheten tillsammans med henne så hon kunde känna sig trygg - Maria

I detta fall indikerar informationen i citatet på att kvinnan kände sig sedd och hörd och var därav villig att ta emot den hjälp som erbjöds på plats. Det är inte ovanligt för klienten att ha en tillit till välfärdssystemets förmåga att bistå med adekvat hjälp (Stanley & Humphreys, 2014). Därför kan det vara fördelaktigt att socialsekreterare är insatta i vilken hjälp som är tillgänglig inom socialtjänsten samt andra berörda organisationer. Socialsekreteraren inom enheten för långvarigt ekonomiskt bistånd berättade vidare att det är upp till klienten ifall hon vill ha kontakt med relationsvårdsteamet samt om hon vill ha med sig någon som stöd. Socialsekreterarens uttalande visar på hur ett gott samarbete mellan olika enheter och gruppen inom socialtjänsten kan hjälpa en klient i behov på ett snabbt och effektivt sätt.

Sammanfattningsvis finns det olika fokus inom enheterna barn- och ungdom samt ekonomiskt bistånd. Samtliga enheter arbetar aktivt för att bistå med adekvat stöd och hjälp inom olika delar av en klients diverse behov. Däremot kan det vara problematisk när primärfokus inom en enhet krockar med andra behov klienten kan ha. Ett exempel på detta är när barn- och ungdomsenheten, vars primära fokus skall ligga på barnet, får reda på att modern är våldsutsatt och själv är i behov av insatser (Stanley & Humphreys, 2014). Om en enhet inte har den essentiella befogenheten som krävs för att bistå en klient med ett visst stöd denne kan vara i behov av har de möjligheten att hänvisa eller remittera dem till den gruppen som kan ge den hjälp som behövs. Tidigare forskning visar även på en tendens att socialsekreterare inom dessa enheter är i behov av att utbildas till att använda sig av bedömningsinstrument på ett systematiskt sätt i mötet med våldsutsatta kvinnor (Payne & Triplett, 2009; Shepard & Raschick, 1999; Danis, 2003a).

4.4. Uppmärksammande av våldet

Hur socialsekreterare uppfattar målgruppen kvinnor utsatta för våld i nära relationer påverkar hur dessa kvinnor sedan uppmärksammas och vilken hjälp och stöd de får. Sedan våld mot kvinnor generellt uppmärksammas som ett socialt problem har synen på kvinnors våldsutsatthet förändrats och problemets komplexitet har börjat uppmärksammas (van Lawick, 2013). Alla sex intervjupersoner visade på en förståelse att våldet kan te sig olika och drabba vem som helst. Hur våldet beskrivs av socialsekreterare kan berätta hur de i möten med kvinnliga klienter tolkar och uppmärksammar det sociala problemet. Alla fyra socialsekreterare inom barn- och ungdomsenheten beskrev hur våldet kunde manifesteras i hemmet och vilka som kunde vara förövare. Sanna beskriver våldet här:

Det är ju våld mot kvinnor i hemmet eller det ska vara en person som är nära, det är pojkvän, man, kan vara sån, kan vara pappa, någon i nära relation till en kvinna för det mesta. Vad studier säger är det för det mesta en kvinna som blir utsatt. Det är psykiskt, fysiskt, det kan vara försummelse, det kan vara kränkningar, hot, allting som tvingar någon annan att göra något de inte vill genom att använda makt och att skrämman upp någon. Så det är inte bara fysiskt våld som ingår i det – Sanna

Sannas beskrivning av våld i nära relationer ovan visar på hur mångdimensionellt och differentiellt problemet är. Det kan försvåra uppmärksammandet av våld i nära relationer eftersom våldet inte alltid är fysiskt och därmed inte alltid är synligt. Hon tar även upp förövarens utövande av makt gentemot kvinnan vilket kan visa på en norm där mannen anses ha mer makt än kvinnan (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2016). Socialsekreterarna tillfrågades även om det fanns någon form av gemensamhet hos våldsutsatta kvinnor som uppmärksammas mer än andra inom enheten. Frida beskrev gemensamheter på detta vis:

Det är så himla svårt att säga men det är väl konfliktfyllda familjer och missbruk, ser vi en del, när det är missbruk inom familjen - Frida

Denna fråga uppfattades olika av socialsekreterarna men det alla fyra var överens om var att våld mot kvinnor i nära relationer är ett komplext socialt problem som kan drabba

kvinnor generellt. Tre av fyra socialsekreterare tolkade det som en fråga riktat mot kvinnor med utländsk bakgrund men nämnde även andra bidragande faktorer.

*De saknar stöd, de saknar information. Jag tänker att någonstans, tyvärr, så är det vissa som inte förstår det här med att det inte är okej att bli slagen. Och det är lite svårt att generalisera men vi säger att oftast är det så att det är mest utländska kvinnor, eller kvinnor med utländsk bakgrund som bevittnar det här -
Fredrik*

Här anges kvinnor med utländsk bakgrund som en riskfaktor för att utsättas för våld i nära relationer i den mån att de kanske inte är fullt medvetna om de lagstiftade sanktionerna kring våld i nära relationer. En annan aspekt av vilka gemensamheter våldsutsatta kvinnor har tas upp av Frida:

/.../det blir lätt o förklara att det finns en viss typ av våld eller problematik, kopplar man det oftast med att det finns en kulturell förklaring eller det finns en religiös förklaring eller det finns som en etnicitet förklaring /.../ men det märker jag det råder ju jätte delade, vissa är ju jätte måna om att inte göra den kopplingen som socialsekreterare men vissa har eller den gamla läran skulle jag säga, att man kopplar /.../ finns det misstankar om våld inom en familj som har, nån stark anknytning till en annan etnicitet så kopplas det ofta till hedersrelaterat våld. – Frida

Fridas respons visar på komplexiteten av våld i nära relationer samt hur olika faktorer kan differentiera sig och påverka nära relationer. Mäns våld mot kvinnor i nära relationer är en komplex hälsofråga som kan drabba alla kvinnor oavsett klass, etnicitet eller religion, därför kan de synliga utlösande faktorerna differentiera sig inom varje fall. Detta kan bero på en viss förutfattad mening i samhället om familjer med utländsk bakgrund och hur våld i nära relationer uppfattas och andrafieras bland majoritetsbefolkningen i ett samhälle (Montoya & Agustín, 2013). Montoya och Augustin (2013) använder sig av begreppet *europeanization* för att beskriva den process som bidrar till skapandet av en europeisk identitet genom att betona skillnader hos grupper med främmande kulturell bakgrund. Andrafieringen av våldet kan påverka hur institutionella strukturer utformas och leder till diskriminering av vissa klientgrupper (Kamali, 2008; Montoya & Augustin, 2013).

Men våld mot kvinnor är ju någonting som bör riktas mot män generellt och inte mot vilken kvinna som utsätts om du förstår vad jag menar. Jag skulle inte kunna dra liknelser mellan kvinnorna som blir utsatta för att de blir utsatta i alla klasser också. Det skulle lika gärna finnas sådana fall i högre klassområden också, det är ju mer en strukturell fråga om hur män använder känslor och makt och hur man ser på mansrollen allmänt. – Sanna

Sannas beskrivning av våldsutsatta kvinnor belyser tydligare problematiken av denna hälsofråga som kan drabba vilken kvinna som helst oavsett status. Hon menar att det ligger hos männen som vill styrka sin mansroll som överordnade och utöva makt över kvinnan som anses vara underordnad för att upprätthålla den bild de har av könsmaktsordningen (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2016). Våldsutsatta kvinnor är som tidigare nämnt en heterogen grupp och Sannas citat indikerar på att en generalisering av kvinnor i den meningen blir felaktig. Majoriteten av yrkesverksamma professionella inom socialtjänsten är kvinnor, därför är det svårt att uttala sig om våld mot kvinnor i nära relationer uppmärksammas olika mellan manliga och kvinnliga socialsekreterare. Enligt Maria handlar det mer om vilka erfarenheter varje socialsekreterare bär på.

Inom socialtjänsten, försörjningsstöd och kanske barn det är ett kvinnligt yrke det är vi kvinnor som är överrepresenterade. Men jag tror att vi har olika sätt att ställa frågor vi har olika sätt att se på saker och ting. Och sen gällande på var man befinner sig... jag själv har två barn. Och jag ställer frågor som rör barn när jag ser att det är en familj som har barn för jag kan relatera till dem barnen, jag tror att det är från person till person. - Maria

Som yrkesverksam inom den sociala professionen finns det diverse riktlinjer som skall följas när det kommer till möten med klienter. Marias citat tyder på att kön inte är en grundläggande faktor i socialsekreterarens bedömning utan att de professionellas erfarenhet har större vikt när det kommer till beslutstagande. I möten med klienter är det viktigt att vara öppen och försöka hjälpa utsatta personer i största möjliga mån (Blennberger, 2017).

Sammanfattningsvis kan mäns våld mot kvinnor i nära relationer uttrycka sig på många sätt och bakomliggande faktorer kan differentiera avsevärt mellan olika fall. Utsattheten grundar sig inte heller i vilken utländsk bakgrund kvinnan eller mannen besitter, utan är mer ett strukturellt problem som kan drabba kvinnor i alla klasser och med alla sorters etnicitet där en faktor kan grunda sig i att mannen känner ett behov av att återupprätta könsmaktsordningen genom att utöva makt och kontroll gentemot kvinnan (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2016).

4.5. Sammanfattning och slutsats

Det som framkommit i resultatkapitlet är att kunskap, arbetssätt samt uppmärksammande av våldet måste ses utifrån ett holistiskt perspektiv där helhetsbilden ger en förklaring till socialsekreterares kunskap och förmåga att uppmärksamma mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Kompetenshöjande utbildning och samverkan mellan andra berörda verksamheter kan påverka arbetssättet hos socialsekreterare i mötet med klienter. Resultatet visar att ökad kompetens har en bidragande effekt på socialsekreterares tilltro i sin förmåga och ökar chanserna att fler socialsekreterare vågar fråga om våldsutsatthet i mötet med klienter. Även hur våldsutsatta kvinnor uppmärksammades differentierade mellan de två enheterna, med hänsyn till det fokus som finns inom enheterna. Både enheten för barn- och ungdom samt ekonomiskt bistånd arbetar aktivt för att bistå med adekvat stöd och hjälp inom olika delar av klientens behov. Däremot kan det vara problematisk när en enhets primärfokus krockar med andra behov klienten kan ha. Mäns våld mot kvinnor i nära relationer kan uttrycka sig på många sätt och bakomliggande faktorer kan differentiera avsevärt mellan olika fall. Ens utländska bakgrund behöver inte vara en bakomliggande orsak till utsattheten. Det är mer ett strukturellt problem som kan drabba kvinnor oavsett klass och etnicitet som faktor. Det kan istället grunda sig i att mannen känner ett behov av att återupprätta könsmaktsordningen genom att utöva makt och kontroll gentemot kvinnan (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2016).

5. Diskussion

5.1. Slutdiskussion

Denna studie har ämnat undersöka hur socialsekreterare arbetar med och uppmärksammar mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Med hjälp av tidigare forskning kring ämnet samt sex genomförda semistrukturerade telefonintervjuer har data samlats in för att få en ökad förståelse kring socialsekreterares kunskap, arbetssätt och uppmärksammande av våldsutsatta kvinnor. I resultaten presenterades olika infallsvinklar på utbildningen kring våld i nära relationer under socionomutbildningen. Socionomprogrammet innefattar kurser kring utsatta grupper i samhället. Attityderna gällande dessa kurser skiljde sig mellan de intervjuade socialsekreterarna. En del diskuterade att kursen var bristfälliga i ämnet våld mot kvinnor i nära relationer och framförde ett intresse i ämnet. Detta kan tolkas som att våld mot kvinnor i nära relation som ämne inte inkluderades som ett av lärandemålen inom socionomprogrammet.

Av de sex intervjuade socialsekreterare var det endast en, Maria på enheten för långvarigt ekonomiskt bistånd, som hade genomgått en kompetenshöjande utbildning för att kunna bistå våldsutsatta kvinnor med adekvat stöd och hjälp. Utbildningen i FREDA kortfrågor gör att hennes enhets arbetssätt kommer ändras i den mån att de kan ställa fler anpassade frågor när det kommer till uppmärksammandet av våld i nära relationer. Att ändra på nuvarande arbetssätt där de endast frågar kvinnan om hennes hälsa till att ha specifika bedömningsinstrument främjar en positiv utveckling inom socialtjänstens arbetssätt. Som tidigare konstaterats är våldsutsatta kvinnor mer benägna att ha en lägre ekonomisk status samt vara aktuella inom långvarigt bistånd. Denna anledning kan förklara varför just enheten för långvarigt bistånd på den kommunen valt att satsa på kompetenshöjande utbildningar till sina anställda.

Den sista delen i studien handlar om hur socialsekreterare uppmärksammar våld mot kvinnor i nära relationer. Det innefattar hur socialsekreterare uppmärksammar våldsutsatta kvinnor samt hur de agerar vid misstanke om våld. Hur socialsekreterare uppmärksammar våldsutsatta kvinnor påverkas av flera faktorer, två av faktorerna som är kunskapsläge och arbetssätt nämndes ovan. Ännu en faktor är hur våldet uppfattas i det svenska samhället, vilka kulturella normer och värderingar som tillskrivs våldet. Den rådande tolkningen i samhället samt tolkningar av våldet genom historien påverkar hur institutionella strukturer

formas och förhåller sig till våldet. Dessa faktorer formar även socialsekreterares syn på våldsutsatta kvinnor som grupp och handlingsutrymme i arbetet med gruppen. Alla sex intervjupersoner visade på en förståelse att våldet kan te sig olika och drabba vem som helst. Det tyder på en medvetenhet för våldets komplexitet och intersektionalitet hos socialsekreterare. Socialsekreterarna tillfrågades om det fanns gemensamma egenskaper bland våldsutsatta kvinnor som sökte sig till respektive enheter. Det bekräftades med det som framkommer i tidigare forskning att kvinnor med lågekonomisk status, utländskbakgrund och familjer där missbruk eller psykisk ohälsa existerade är de som är överrepresenterade bland kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Detta kan återigen bero på hur institutionella strukturer är utformade. Det kan även utgöra hinder för både socialsekreterare och våldsutsatta kvinnor som på grund av sin tillhörighet inom olika intersektionella kategorier har svårt att lämna den våldsutövande partnern. Kvinnorna kan vara beroende av den våldsutövande partnern på grund av låg ekonomisk status eller låg utbildningsnivå som leder till svårigheter att ta sig ut på arbetsmarknaden.

5.2. Relevans för socialt arbete

Varje enhet inom socialtjänsten skall utgå från socialtjänstlagen samt diverse riktlinjer för att bistå klienter med den hjälp som är nödvändig. En socialsekreterare skall kunna tyda och läsa av signaler som exempelvis kommer från en mamma eller från en familj där det förekommer våld i hemmet. Tydlighet i ansvarsfördelningen kring vilken roll den professionella har från uppmärksammandeprocessen till implementering av adekvat hjälp och stöd bör finnas. Det bör även finnas ett förbättrat samarbete mellan organisationer och myndigheter som arbetar med våldsutsatta kvinnor. Detta minskar den osäkerhet många socialsekreterare kan uppleva i sin profession när strukturen i arbetssättet brister. Detta har en positiv effekt i längden för den våldsutsatta kvinnan, den professionella och välfärdssamhället. Kostnaderna för insatser till våldsutsatta kvinnor kan sänkas om adekvat hjälp erbjuds från första början och ökar förutsättningar att färre våldsutsatta kvinnor hamnar i liknande förhållanden. Detta ökar även rättssäkerheten och kvaliteten i utredningsprocessen. De professionella får en tryggare grund att stå på i sin myndighetsutövning. I dagsläget varierar tillgången till resurser kommuner emellan och detta återspeglas i hur socialsekreterares möjligheter och förmågor till att erbjuda adekvat hjälp. Därför bör resurser investeras inom alla enheter och socialsekreterare bör förse med kompetenshöjande utbildning för att kunna bemöta klienter på ett effektivt sätt. Vid

uppmärksammande av våld bör samtliga enheter ha den kompetens som krävs för att bistå med hjälp. Självklart är det även en fråga kring ekonomiska resurser och tid.

5.3. För- och nackdelar med metoden

Den valda metoden för insamlingen av studiens empiriska data var kvalitativa semistrukturerade telefonintervjuer med fyra socialsekreterare från barn- och ungdomsenheten och två från enheten för ekonomiskt bistånd. Med hjälp av en intervjuguide kunde en någorlunda struktur hållas under respektive telefonintervju. Det problematiska med semistrukturerade telefonintervjuer var just att de skedde över telefon. Telefonintervjuerna bidrog till att eventuellt kroppsspråk inte kunde analyseras. I motsats till detta kan telefonintervjuer ses som en fördel eftersom intervjuerna skulle analyseras med hjälp av meningskoncentrering. Därav skulle kroppsspråket inte ha en större betydelse utan det centrala skulle vara sammanfattningar av deras uttalanden i intervjuerna utifrån våra teman kunskapsläge, arbetssätt samt uppmärksammande av våldet. Tidsbegränsningen hos de socialsekreterare som intervjuades gjorde även att telefonintervjuerna ansågs vara ett mer lämpligt val för intervjuerna kunde ske på socialsekreterarnas villkor. Ytterligare nackdel var att en testintervju inte genomfördes med intervjuguiden innan deltagarnas intervjutillfällen. Detta ledde till att en del deltagare upplevde att vissa frågor vara svåra att besvara på grund av hur de hade formulerats. Frågor som var svåra att förstå ändrades i efterhand, för att undvika problemet med resterande deltagare. Sedan stötte även intervjuerna i början på svårigheter när det gällde vilka följdfrågor som skulle ställas. Även detta förbättras med varje intervju. Det skulle ha varit fördelaktigt att ha genomfört en testintervju för att sedan öka möjligheten att få ut mer från deltagarna.

5.4. Förslag på fortsatt forskning

En intressant aspekt under studiens gång var hur samarbetet mellan enheten barn- och ungdom och ett eventuellt relationsvålds team skulle kunna se ut samt vilka institutionella hinder det finns i dagsläget. Våldsutsatta kvinnor som har placerats i skyddsboende med delad vårdnad av barnet lever i ständig rädsla för att kvinnans boendeposition skall röjas för den andra vårdnadshavaren. Tidigare forskning inom området har visat att ett bättre samarbete mellan olika verksamheter som möter våldsutsatta kvinnor krävs för förändring. Samarbetet skulle gynna alla involverade parter. Utbyte av kunskap inom området våld i nära relationer är av vikt för att kunna öka medvetenheten samt höja sin kompetens när det

kommer till att bekämpa denna problematik. Samarbetet mellan enheterna och våld i nära relationer gruppen kan ha förebyggande effekter när det kommer till klienter. Genom att ha ett gott samarbete kan arbetet med klienter effektiviseras vilket minimerar risken för klienter att återvända till socialtjänsten för hjälp. Vidare forskning kring samarbete kan behövas för framtida förbättringar för att komma ett steg närmare till att handskas med våld i nära relationer och skapa en förändring i samhället.

Vidare forskning behöver även genomföras på akademisk nivå, för att fastställa hur utbildningen på olika universitet och högskolor i ämnet våld i nära relationer generellt och specifikt riktat mot våldsutsatta kvinnor ser ut och vad som kan utvecklas. Detta för att ge framtida socialsekreterare de verktyg som behövs i mötet med olika klientgrupper. En allt mer evidensbaserad praktik inom socialtjänsten medför också att olika bedömningsinstrument som exempelvis BBIC behöver ses över för att uppmärksamma andra former av utsatthet som våld i nära relationer.

Referenslista

- Amnesty International (2004). *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer: en sammanställning om situationen i Sverige*. Stockholm: Amnesty.
- Anthias, F. (2014). The Intersections of Class, Gender, Sexuality and 'Race': The Political Economy of Gendered Violence. *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 27(2). Doi: 10.1007/s10767-013-9152-9
- Bell, J., & Waters, S. (2014). *Doing your research project: a guide for first-time researchers*. (6 rev. ed.) Milton Keynes: Open University Press.
- Blennberger, E. (2017). *Etik i socialt arbete: etisk kod för socialarbetare*. ([Ny, rev. utg.]). Stockholm: Akademikerförbundet SSR.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Danis, F. S. (2003a). Social work response to domestic violence: encouraging news from a new look. *Affilia*, 18(2), 177–191. Doi: 10.1177/0886109903251407
- Danis, F. S. (2003b). The Criminalization of Domestic Violence: What Social Workers Need to Know. *Social Work*, 48(2), 237–246, Doi: 10.1093/sw/48.2.237
- Djurfeldt, G., Larsson, R., & Stjärnhagen, O. (2010). *Statistisk verktygslåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, M. (1997). *Mäns våld mot kvinnor: En Kunskapsöversikt om kvinnomisshandel och våldtäkt, dominans och kontroll*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Eliasson, M., & Ellgrim, B. (2006). *En kunskapsöversikt: Mäns våld mot kvinnor i nära relationer*. Sveriges Kommuner och Landsting.

- Elman, R. A. (2001). Unprotected by the Swedish welfare state revisited: Assessing a decade of reforms for battered women. *Women's Studies International Forum*, 24(1), 39-52. doi: [http://dx.doi.org/10.1016/S0277-5395\(00\)00164-3](http://dx.doi.org/10.1016/S0277-5395(00)00164-3)
- Ekström, V. (2015). Violence against women-social services support during legal proceedings. [Kvinnor utsatta för våld i nära relationer-socialtjänstens stöd under rättsprocessen]. *European Journal of Social Work*, 18(5), 661-674. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/13691457.2014.951600>
- Grände, J., Lundberg, L. & Eriksson, M. (2009). *I arbete med våldsutsatta kvinnor: handbok för yrkesverksamma*. (1. uppl.) Stockholm: Gothia.
- Isdal, P. (2017). *Meningen med våld*. (Andra upplagan). Stockholm: Gothia Fortbildning AB.
- Hughes, J., & Chau, S. (2013). Making complex decisions: Child protection workers' practices and interventions with families experiencing intimate partner violence. *Children and Youth Services Review*, 35(4), 611-617. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.01.003>
- Jakobsson, A., von Borgstede, C., Krantz, G., Spak, F., & Hensing, G. (2013). Possibilities and hindrances for prevention of intimate partner violence: Perceptions among professionals and decision makers in a Swedish medium-sized town. *International Journal of Behavioral Medicine*, 20(3), 337-343. doi: <http://dx.doi.org/10.1007/s12529-012-9238-1>
- Jenney, A., Mishna, F., Alaggia, R., & Scott, K. (2014). Doing the right thing? (Re) considering risk assessment and safety planning in child protection work with domestic violence cases. *Children and Youth Services Review*, 47(Part 1), 92-101. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.07.015>
- Johnsson-Latham, G. (2005). *Patriarkalt våld som hot mot mänsklig säkerhet: en kartläggning av åtgärder mot patriarkalt våld och förtryck, särskilt i hederns namn*,

mot kvinnor och homo- och bisexuella samt transpersoner. Stockholm:
Regeringskansliet.

Kamali, M. (2008). *Racial discrimination. [Elektronisk resurs]: institutional patterns and politics*. Hoboken: Taylor & Francis.

Kohl, P. L., & Macy, R. J. (2007). Profiles of Victimized Women Among the Child Welfare Population: Implications for Targeted Child Welfare Policy and Practices. *Journal of Family Violence*, 23(1), 57–68. doi:10.1007/s10896-007-9139-2

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Larsson, S., Lilja, J., & Mannheimer, K. (red.) (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J., & Kalliokoski, A. M. (2001). *Slagen Dam: Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige- en omfångsundersökning*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer. Från <https://www.brottsoffermyndigheten.se/Filer/B%C3%B6cker/Slagen%20dam.pdf>

Lundgren, E. (2004). *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).

Lundgren, M., Holmberg, S., Lennartsson Hartmann, Y., & Netscher, A. (2010). *Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer: Slutredovisning av ett regeringsuppdrag* (Brottsförebyggande rådets rapport, nr 2010:18). Stockholm: Brottsförebyggande rådets rapport. Från https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f18000325/1371914719344/20_10_18_mans_vald_mot_kvinnor.pdf

Mattsson, T. (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. (2. uppl.) Malmö: Gleerups Utbildning.

- McMahon, S., Postmus, J. L., Warrenner, C., Plummer, S., & Schwartz, R. (2013). Evaluating the Effect of a Specialized MSW Course on Violence Against Women. *Journal of Social Work Education*, 49(2), 307-320.
- Melchiorre, R., & Vis, J.-A. (2013). Engagement strategies and change: an intentional practice response for the child welfare worker in cases of domestic violence. *Child and Family Social Work*, 18(4), 487-495. doi: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00868.x>
- Montoya, C., & Agustín, L. R. (2013). The othering of domestic violence: The EU and cultural framings of violence against women. *Social politics: International Studies in Gender, State & Society*, 20(4), 534-557. Hämtad från ProQuest Social Science.
- Nationella sekretariatet för genusforskning (2016). *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning
- Nilsson, G. & Lövkrona, I. (2015). *Våldets kön: kulturella föreställningar, funktioner och konsekvenser*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Payne, B. K., & Triplett, R. (2009). Assessing the Domestic Violence Training Needs of Benefits Workers. *Journal of Family Violence*, 24(4), 243-253. Doi: 10.1007/s10896-009-9225-8
- Røkenes, O.H. & Hanssen, P. (2008). *Bära eller brista kommunikation och relationer i arbetet med människor*. Enskede: TPB.
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Hämtad 02 november, 2017, från Riksdagen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453
- Shepard, M., & Raschick, M. (1999). How child welfare workers assess and intervene around issues of domestic violence. *Child Maltreatment*; Thousand Oaks, 4(2), 148-156. Hämtad från ProQuest Social Sciences.

- Stanley, N., & Humphreys, C. (2014). Multi-agency risk assessment and management for children and families experiencing domestic violence. *Children and Youth Services Review*, 47(Part 1), 78-85. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.06.003>
- Socialstyrelsen (2006). *Utfall och effekter av sociala metoder för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer: En systematisk översikt*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2014a). *Att vilja se, vilja veta och att våga fråga: Vägledning för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet*. Hämtad 09 december, 2017, från Socialstyrelsen, <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19568/2014-10-30.pdf>
- Socialstyrelsen (2014b). *Manual för FREDA: standardiserade bedömningsinstrument för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer*. Hämtad 17 december, 2017, från Socialstyrelsen, <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20252/2016-6-37.pdf>
- Socialstyrelsen. (2015). *Grundbok i BBIC: barns behov i centrum*. ([Rev. utg.]). Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2016a). *Individ- och familjeomsorg: lägesrapport 2016*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2016b). *Våld: Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Hämtad 29 oktober, 2017, från Socialstyrelsen, <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20252/2016-6-37.pdf>
- Socialstyrelsen. (u.å.). *Grunderna i BBIC*. Hämtad 19 december, 2017, från Socialstyrelsen, <http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/bbic/grunderna>

SOU 2014:49. *Våld i nära relationer – en folkhälsofråga Förslag för ett effektivare arbete.*

Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. Från

<http://www.regeringen.se/49bb84/contentassets/9d9b0adf4a844a77836ffa9ca6b466df/vald-i-nara-relationer---en-folkhalsofraga-forslag-for-ett-effektivare-arbete-del-1-av-2-sou-201449>

Sokoloff, N.J. & Pratt, C. (red.) (2005). *Domestic violence at the margins: readings on race, class, gender, and culture.* New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press.

Tower, L. E. (2003). Domestic violence screening: Education and institutional support correlates. *Journal of Social Work Education*, 39(3), 245-263. Hämtad från ProQuest Social Sciences.

Van Lawick, J. (2013). *Våld i nära relationer.* (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed [Elektronisk resurs].* (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.

World Health Organization. (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence.* u. o. World Health Organization. Från:
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf?ua=1

Bilagor

Bilaga 1

Informationsbrev till berörd enhetschef på socialtjänstens barn- och ungdomsenhet samt enheten för ekonomiskt bistånd.

Hej,

Vi heter Jahantach Iklymova och Nawal Barzizoui och studerar socionomprogrammet på Mittuniversitetet i Östersund. Vi skriver just nu vårt självständiga arbete på C-nivå med syfte att undersöka socialsekreterares praktiska arbete gällande våld mot kvinnor i nära relationer. Intervjun kommer att beröra frågor om utbildning och arbetsätt. För genomförandet av arbetet krävs samtycke från enhetschef för att vidare kunna ta kontakt med potentiella deltagare. Vi önskar genomföra semistrukturerade intervjuer med ca 6 medarbetare, 3 från respektive enhet.

Deltagandet är frivilligt och deltagarna har rätt att avbryta sin medverkan när som helst. Intervjuerna behandlas konfidentiellt vilket innebär att den insamlade data lagras på ett sätt att utomstående inte kommer åt uppgifterna samt att deltagarna avidentifieras. De semistrukturerade intervjuerna baseras på ett färdigställt frågeformulär med utrymme för reflektion. Intervjuerna spelas in och transkriberas för att underlätta analysen av insamlat data. Efter undersökningens utförande samt transkribering raderas inspelningarna. Den beräknade intervjutiden per deltagare räknas vara ca 60 minuter. Det färdigställda arbetet kommer att publiceras vid avdelningen för socialt arbete vid Mittuniversitetet i Östersund.

Vår förhoppning är att kunna genomföra intervjuerna under vecka 47–48, beroende på deltagarnas tillgänglighet. Vi kommer även att kontakta er under vecka 47 vid uteblivet svar eftersom vårt arbete dessvärre är tidsbegränsat.

Vid eventuella frågor är ni välkomna att kontakta oss via mail jaik1500@student.miun.se eller telefon 073 695 68 02.

Vi ser fram emot att höra från er!

Med vänlig hälsning

Jahantach & Nawal

Handledare

Charlotte Andoh-Appiah, Lektor

Avdelningen för socialt arbete, Mittuniversitetet

Charlotte.andoh-appiah@miun.se

010- 142 83 17

Bilaga 2

INTERVJUGUIDE

Intervjun kommer att handla om hur socialsekreterare på andra enheter i möten med kvinnor förhåller sig till och fångar upp våldsutsatta kvinnor. Intervjun kommer ta ca 30–60 minuter och du har rätt att hoppa över frågor eller avbryta helt utan anledning. Din identitet kommer att vara konfidentiellt. Intervjun kommer att spelas in och transkriberas och du har möjlighet att ta del av transkriberingen efteråt. Samtycker du till dessa förhållanden?

Bakgrund: Allmänna frågor

1. Namn, ålder och kön
2. Vilken arbetsroll/position har du inom enheten?
3. Hur länge har du jobbat på utrednings/biståndsenheten?

Uppmärksammande av våldet: Hur uppmärksammar och agerar socialsekreterare vid misstanke av våld i nära relationer?

1. Hur skulle du beskriva våld mot kvinnor i nära relationer?
 - a. Upplever du att det finns en viss gemensamhet hos våldsutsatta kvinnor som uppmärksammas mer än andra inom din enhet?
 - i. Är det även din uppfattning?
 - b. Anser du att det finns en viss acceptans när det kommer till våldsutsatta kvinnor inom en viss kultur?
2. Har du i ditt arbete kommit i kontakt med våldsutsatta kvinnor?

SVAR JA	SVAR NEJ
1. Hur uppmärksammar du våldet? <ol style="list-style-type: none">a. Vad bygger dina misstankar på?	Fråga om personen anser att det skulle vara fördelaktigt om de fick en kompetenshöjande utbildning.
2. Hur agerar du vid misstanke av våld i nära relationer?	Vad anser du kännetecknar en våldsutsatt kvinna?
3. Vilken hjälp tror du en kvinna som utsatts för våld behöver?	Vilken hjälp tror du en kvinna som utsatts för våld behöver?
4. Vilken hjälp är tillgänglig?	Vilken hjälp är tillgänglig?
5. Tror du att det finns någon slags skillnad i hur våldsutsatta kvinnor uppmärksammas mellan manliga och kvinnliga socialsekreterare?	Tror du att det finns någon slags skillnad i hur våldsutsatta kvinnor uppmärksammas mellan manliga och kvinnliga socialsekreterare?

3. Finns det några kännetecken hos barn som kan tyda på att de har vittnat våld i hemmet?

Kunskapsbas: Vilken kunskapsbas har socialsekreterare som möter våldsutsatta kvinnor i sitt arbete?

1. Vilken utbildning har du?
 - a. Om socionom- hur länge har du arbetat inom socialt arbete?

- b. Annan utbildning – hur länge?
- 2. Har du erbjudits en kompetenshöjande utbildning om våld mot kvinnor i nära relationer i ditt arbete?
 - a. Om ja, tycker du att det gav dig verktyg för att höja din kompetens i mötet med våldsutsatta kvinnor?
 - b. Om nej, är det något som du anser vara eftertraktat?
 - c. Hur många gånger har du erbjudits utbildning eller fördjupning inom ämnet?
- 3. Har ni fått någon utbildning i hur våldsutsatta kvinnor kan uppmärksammas? (exempelvis rutiner kring specifika frågor Fredakortfrågor, mer öppna)

Arbetsätt: Vilka rutiner och bedömningsinstrument finns tillgängliga i ert arbete?

- 1. Hur ser rutinerna ut hos er vid misstanke om våld?
- 2. Hur ser anmälningsprocessen ut?
 - a. Anmäler ni? Om inte, varför?
- 3. Hur ser utredningsprocessen ut?
 - a. Bedömningsinstrument för exempelvis frågeformulär specifikt anpassade för våldsutsatta kvinnor?
 - b. Om ja, hur ser det ut? Om inte, hur kommer det sig?
 - c. Anser du att det är användbart i ditt arbete? Motivera
- 4. Hur genomförs ett utredningsarbete där syftet är att undersöka om barn har vittnat våld
- 5. Hur synliggörs och beskrivs våld i utredningarna?

Är det okej att kontakta dig om vi kommer på något i efterhand?

Bilaga 3

Set#	Searched for	Databases	Results
S1	(((ab("Domestic violence*") OR ab("intimate partner violence*") OR ab(violence*) OR ab("domestic abuse") OR ab("violence against women") OR ab("Spous* abuse") OR ab("partner abuse") OR ab("abuse*") OR ab("battered women") OR ab("family violence*")) AND peer(yes)) AND ((ab("Social work*") OR ab("Social service*") OR ab("welfare service*") OR ab("Social service* provider*") OR ab("Social welfare") OR ab("welfare work") OR ab("social department*") OR ab("case management") OR ab("client relation*")) AND peer(yes)) AND ((ab(female) OR ab(women) OR ab(woman)) AND peer(yes))) NOT (pub.exact("Social Work in Health Care" OR "Social Work & Christianity" OR "Issues in Mental Health Nursing" OR "Journal of HIV/AIDS & Social Services" OR "Journal of Social Work Practice in the Addictions" OR "Social Work and Christianity" OR "Youth Violence and Juvenile Justice" OR "African Journal of Psychiatry" OR "Journal of Applied Gerontology" OR "Journal of Gang Research" OR "Journal of Substance Abuse Treatment" OR "Maatskaplike Werk/Social Work" OR "Substance Use & Misuse" OR "Women & Criminal Justice" OR "African Journal of Drug and Alcohol Studies" OR "AIDS and Behavior" OR "AIDS Education and Prevention" OR "AIDS Patient Care and STDs" OR "International Journal of Mental Health and Addiction" OR "JAMA: Journal of the American Medical Association") AND at.exact("Article" OR "Feature" OR "Review" OR "Literature Review" OR "General Information") AND stype.exact("Scholarly Journals") AND la.exact("ENG" OR "RUS") AND yr(2010-2017) AND PEER(yes))	ERIC, PILOTS: Published International Literature On Traumatic Stress, PsycARTICLES, PsycINFO, Sociological Abstracts, Worldwide Political Science Abstracts These databases are searched for part of your query.	778°
S2	((MAINSUBJECT.EXACT("Mothers") OR MAINSUBJECT.EXACT("Womens Roles") OR MAINSUBJECT.EXACT(EXPLODE("Battered Women")) OR MAINSUBJECT.EXACT("Womens Rights") OR MAINSUBJECT.EXACT("Females")) AND peer(yes)) AND ((MAINSUBJECT.EXACT("Victimization") OR MAINSUBJECT.EXACT("Assault") OR MAINSUBJECT.EXACT(EXPLODE("Family Violence")) OR MAINSUBJECT.EXACT("Abuse")) AND peer(yes)) AND ((MAINSUBJECT.EXACT("Intervention") OR MAINSUBJECT.EXACT("Information and Referral Services") OR MAINSUBJECT.EXACT("Case Management") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Services") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Work Cases") OR MAINSUBJECT.EXACT("Helping Behavior") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Problems") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Welfare") OR MAINSUBJECT.EXACT("Disposition") OR MAINSUBJECT.EXACT("Evidence Based Practice") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Work Theory") OR MAINSUBJECT.EXACT("Counseling") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Work") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Workers") OR MAINSUBJECT.EXACT("Social Agencies")) AND peer(yes)) AND (la.exact("ENG") AND pd(20050101-20171122) AND yr(2010-2017) AND PEER(yes))	Social Services Abstracts These databases are searched for part of your query.	181°